

Szkoła Podstawowa
im. Lotników Polskich
w Płocicznie-Tartak

Zasady oceniania
z historii i społeczeństwa
dla klasy VI Szkoły Podstawowej

I. Podstawa prawna do opracowania Przedmiotowego Systemu Oceniania

1. Rozporządzenie MEN z dnia 30.04.2007 (Dz. U. z 2007 r. Nr 83, poz. 562 z późniejszymi zmianami) w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych.
2. Rozporządzenie MEN z dnia 30. 04. 2013 r. (Dz. U. 2013 poz. 532) w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.
3. Wewnątrzszkolny System Oceniania
4. Podstawa Programowa.

II. Szczegółowe cele Przedmiotowego Systemu Oceniania

1. Rozpoznanie przez nauczyciela poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań programowych.
2. Wspieranie rozwoju ucznia przez diagnozowanie jego osiągnięć w odniesieniu do wymagań edukacyjnych przewidzianych w programie nauczania.
3. Informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i zachowaniu oraz postępach w tym zakresie.
4. Pomoc uczniowi w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju.
5. Motywowanie ucznia do dalszej, systematycznej pracy i postępów w nauce.
6. Dostarczenie rodzicom i nauczycielom informacji o postępach, trudnościach w nauce i specjalnych uzdolnieniach ucznia.
7. Wykorzystywanie osiągnięć uczniów do planowania pracy dydaktycznej nauczyciela.

III. Formy aktywności uczniów, które podlegają ocenie

1. Aktywność na lekcji.
2. Prace pisemne między innymi: kartkówki, sprawdziany, prace klasowe.
3. Odpowiedzi ustne.
4. Prace domowe.

5. Udział w konkursach.
6. Projekty grupowe.

IV. Sprawdzanie osiągnięć uczniów

1. Prace klasowe

- 1) Praca klasowa przeprowadzana jest po zakończeniu działu i jest dla ucznia obowiązkowa;
- 2) Każda praca klasowa poprzedzona jest zapowiedzią ustną na tydzień przed i udokumentowanym wpisem w dzienniku;
- 3) Czas trwania pracy klasowej – jedna godzina lekcyjna;
- 4) Ocenę niedostateczną z pracy klasowej uczeń może poprawić pisemnie w terminie do 14 dni;
- 5) Każdą pracę klasową można poprawić tylko raz;
- 6) Jeżeli uczeń opuścił pracę klasową, jest zobowiązany do napisania jej w terminie do 14 dni od dnia powrotu do szkoły.

2. Sprawdziany

- 1) Sprawdzian obejmuje mniejszą partię materiału niż dział programowy;
- 2) Sprawdzian jest poprzedzony zapowiedzią ustną na dwa dni przed jego przeprowadzeniem;
- 3) Czas trwania sprawdzianu - do 30 minut;

3. Kartkówki

- 1) Kartkówki obejmują bieżące i podstawowe wiadomości z max trzech ostatnich lekcji;
- 2) Czas trwania kartkówek od 10 do 15 minut;
- 3) Nie ma możliwości poprawiania kartkówek;
- 4) Kartkówka może być (ale nie musi być) poprzedzona zapowiedzią ustną.

4. Odpowiedzi ustne

- 1) Termin odpowiedzi nie jest podawany do wiadomości ucznia;
- 2) Uczeń ma czas na zastanowienie się, a jego odpowiedź trwa do 15 minut;
- 3) Dodatkowe pytania naprowadzające mogą skutkować obniżeniem oceny;
- 4) Ocenie ustnej podlega:
  - zawartość rzeczowa, czy odpowiedź jest na temat (jasna, konkretna);
  - w jakim stopniu uczeń potrafi posługiwać się językiem związanym z przedmiotem;
  - znajomość poznanych reguł i umiejętność ich stosowania.

5. Prace domowe

- 1) Prace domowe są obowiązkowe, służą utrwaleniu wiedzy i umiejętności ucznia bądź stanowią przygotowanie do nowej lekcji;
- 2) Dla uczniów zdolnych mogą być zadawane dodatkowe zadania nadobowiązkowe o podwyższonym stopniu trudności, które mają wpływ na wystawienie końcoworocznej oceny.

6. Praca w grupach

- 1) Uczniowie mogą otrzymać ocenę za efektywną pracę w grupach lub zespołach;
- 2) Grupa uczniów za wspólnie wykonaną pracę otrzymuje taką samą ocenę;
- 3) W przypadku niezaangażowania się ucznia w pracę grupy, uczeń otrzymuje ocenę adekwatną do jego wkładu.

7. Konkursy przedmiotowe

- 1) Za udział w I etapie konkursu przedmiotowego i lokatę w pierwszej trójce, uczeń otrzymuje ocenę cząstkową – celującą;
- 2) Za zakwalifikowanie się do II etapu konkursu uczeń może otrzymać ocenę cząstkową celującą;
- 3) Laureat konkursu przedmiotowego o zasięgu wojewódzkim lub ponadwojewódzkim otrzymuje celującą roczną ocenę klasyfikacyjną.

8. W przypadku nieobecności nauczyciela w dniu zapowiedzianego sprawdzianu lub pracy klasowej należy ponownie uzgodnić z klasą termin, przy czym nie obowiązuje jednotygodniowe wyprzedzenie.

9. Sprawdzone, ocenione i opatrzone komentarzem prace pisemne uczniowie otrzymują do wglądu w ciągu dwóch tygodni od daty ich napisania. Termin udostępnienia prac może ulec przesunięciu ze względu na nieobecność nauczyciela, zmianę planu zajęć klasy lub okres ferii szkolnych.

10. Jeżeli uczeń nie przystąpi do zaliczenia materiału objętego kontrolą, w wyznaczonym przez nauczyciela dodatkowym terminie, otrzymuje w dzienniku ocenę niedostateczną.

11. Uczeń może przystąpić tylko raz do poprawy/zaliczenia w terminie dwóch tygodni od otrzymania informacji o ustalonej ocenie lub powrotu do szkoły (w szczególnie uzasadnionych przypadkach losowych, wynikających z absencji nauczyciela lub ucznia, termin może ulec zmianie) w dzienniku lekcyjnym obok ustalonej oceny z prac pisemnych wpisuje się ocenę z poprawy, przy czym obie oceny brane są pod uwagę przy ustalaniu oceny śródrocznej i rocznej.

12. Brak pracy domowej, brak zeszytu przedmiotowego lub zeszytu ćwiczeń może być podstawą do ustalenia bieżącej oceny niedostatecznej.
13. Za wykonanie dodatkowych prac nauczyciel może wystawić bieżącą ocenę: celującą, bardzo dobrą lub dobrą, ale nie niższą
14. Uczeń, który podczas prac pisemnych, korzysta ze źródeł nieustalonych przez nauczyciela otrzymuje 0 punktów i traci możliwość poprawy tej pracy.
15. Uczeń ma prawo być nieprzygotowanym do zajęć dwa razy w ciągu semestru:
  - 1) wskutek wypadków losowych;
  - 2) z powodu choroby trwającej dłużej niż 5 dni;
  - 3) po powrocie z sanatorium, szpitala lub uzdrowiska.
16. Używa się umownych symboli, które mają na celu danie szansy na poprawę i uzupełnienie braków lub oznaczają nieobecność na sprawdzianie, kartkówce, pracy klasowej czy nieprzygotowanie do lekcji lub informują o różnorodnej aktywności ucznia:
  - 1) znak „·” oznacza nieprzygotowanie ucznia do zajęć;
  - 2) znak „-” oznacza każdy brak uczniowskiego wyposażenia (zeszytów, książek, ćwiczeń, przyborów) oraz prac domowych;
  - 3) trzy minusy są podstawą do wystawienia oceny niedostatecznej;
  - 4) znak „+” oznacza aktywność ucznia na lekcji;
  - 5) trzy plusy są podstawą do wystawienia oceny bardzo dobrej.
17. Kartkówki, prace klasowe, sprawdziany, karty pracy i wszelkie prace, które można ocenić punktowo są oceniane według zasady:
  - 0 % - 35% - ocena niedostateczna
  - 36% - 50% - ocena dopuszczająca
  - 51% - 75% - ocena dostateczna
  - 76% - 90% - ocena dobra
  - 91% - 97% - ocena bardzo dobra
  - 98% - 100% - ocena celująca.

V. Kryteria oceniania

1. **Stopień celujący** – otrzymuje uczeń, który:

- 1) posiada wiedzę i umiejętności w pełnym zakresie wymagań określonych programem nauczania przedmiotu w danej klasie;
- 2) samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia;
- 3) łączy wiedzę z różnych przedmiotów;
- 4) jego dodatkowa wiedza pochodzi z różnych źródeł i jest owocem samodzielnych poszukiwań i przemyśleń;
- 5) samodzielnie rozwiązuje konkretne problemy zarówno w czasie lekcji, jak i w pracy pozalekcyjnej;
- 6) biegle wykorzystuje zdobytą wiedzę i umiejętności w rozwiązywaniu nietypowych, złożonych problemów teoretycznych lub angażuje się w projekty naukowe proponowane przez nauczyciela danego przedmiotu;
- 7) (fakultatywnie) bierze aktywny udział w konkursach i olimpiadach przedmiotowych, artystycznych, zawodach sportowych i innych;
- 8) kwalifikuje się do finałów na szczeblu wojewódzkim (regionalnym) albo krajowym lub posiada inne porównywalne osiągnięcia;
- 9) jest aktywny na zajęciach edukacyjnych.

2. **Stopień bardzo dobry** – otrzymuje uczeń, który:

- 1) opanował wymagania obejmujące pełny zakres wiedzy i umiejętności określony programem nauczania danej klasy i potrafi zastosować posiadaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach;
- 2) posiada wiedzę pozwalającą na samodzielne jej wykorzystanie w różnych sytuacjach;
- 3) wykorzystuje różne źródła wiedzy oraz łączy wiedzę z pokrewnych przedmiotów;
- 4) rozumie treść poleceń do zadań i ćwiczeń, stawia hipotezy, uzasadnia tezy;
- 5) potrafi wykonać zaplanowane ćwiczenie, umie w oparciu o jego wynik wyciągać wnioski;
- 6) wykonuje zadania dodatkowe o znacznym stopniu trudności;
- 7) (fakultatywnie) bierze udział w konkursach i olimpiadach przedmiotowych, artystycznych, zawodach sportowych i innych;
- 8) jest aktywny na zajęciach edukacyjnych.

3. **Stopień dobry** – otrzymuje uczeń, który:

- 1) opanował wymagania obejmujące treści istotne w strukturze przedmiotu;
- 2) w zakresie wiedzy ma niewielkie braki, używa terminologii właściwej dla danej dziedziny wiedzy (definicje, fakty, pojęcia);
- 3) potrafi korzystać ze wszystkich poznanych w czasie lekcji źródeł informacji;
- 4) w oparciu o dane formułuje wnioski, podsumowuje zebrane informacje;
- 5) inspirowany przez nauczyciela potrafi samodzielnie rozwiązać zadania o pewnym stopniu trudności i rozwiązuje niektóre zadania dodatkowe;
- 6) potrafi wykorzystać wiedzę w sytuacjach typowych;
- 7) pracuje systematycznie i wykazuje aktywną postawę w czasie zajęć.

4. **Stopień dostateczny** – otrzymuje uczeń, który:

- 1) opanował wymagania podstawowe w zakresie wiadomości i umiejętności określone programem nauczania w danej klasie;
- 2) wiedza ucznia jest fragmentaryczna, ale opanował podstawowe fakty i pojęcia pozwalające mu na rozumienie najważniejszych zagadnień;
- 3) potrafi skorzystać z podstawowych źródeł informacji lub samodzielnie wykonać proste zadania;
- 4) wyrywkowo stosuje wiedzę w sytuacjach typowych;
- 5) umie korzystać z wzorów i schematów;
- 6) próbuje w oparciu o dane sformułować wnioski, podsumować zebrane informacje;
- 7) w miarę swoich możliwości podejmuje aktywność na zajęciach.

5. **Stopień dopuszczający** – otrzymuje uczeń, który:

- 1) opanował wymagania niezbędne w dalszym uczeniu się danego przedmiotu oraz potrzebne w życiu;
- 2) ma duże braki w wiedzy, które jednak może uzupełnić w dłuższym okresie czasu;
- 3) postawa ucznia na zajęciach jest bierna, ale odpowiednio motywowany jest w stanie wykonywać proste zadania, wymagające podstawowych umiejętności, które umożliwiają edukację na następnym etapie;
- 4) korzysta z pomocy w nauce oferowanej mu przez szkołę.

6. **Stopień niedostateczny** – otrzymuje uczeń, który:

- 1) nie opanował wiedzy niezbędnej w dalszym uczeniu się danego przedmiotu;
- 2) braki w zakresie podstawowej wiedzy są tak duże, że nie roszą nadziei na ich uzupełnienie i uniemożliwiają kontynuację nauki w klasie programowo wyższej;

- 3) nie potrafi wykonać prostych poleceń, wymagających zastosowania podstawowych umiejętności określonych programem nauczania danej klasy;
- 4) swą postawą okazuje niechęć do nauki lub jest bierny pomimo działań wspomagających i zapobiegawczych stosowanych przez nauczyciela, nie korzysta z pomocy w nauce oferowanej przez szkołę.

VI. Sposoby postępowania z uczniami o specyficznych trudnościach w nauce

1. Wobec uczniów o specyficznych potrzebach edukacyjnych na podstawie opinii lub orzeczenia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nauczyciel dostosowuje wymagania edukacyjne do możliwości uczniów.
2. W zależności od stwierdzonych dysfunkcji wymagania edukacyjne dopasowane są do możliwości edukacyjnych ucznia na podstawie opinii poradni, zaleceń pedagoga szkolnego oraz obserwacji własnej ucznia.
3. Zakres wymagań każdorazowo jest dostosowywany do możliwości ucznia.
4. W stosunku do wszystkich uczniów posiadających dysfunkcje zastosowane zostaną zasady wzmacniania poczucia własnej wartości, bezpieczeństwa, motywowania do pracy i doceniania małych sukcesów.
5. Dokument zawierający szczegółowe metody, formy i sposoby pracy z uczniem posiadającym opinię/orzeczenie znajduje się w teczce wychowawcy klasy.

VII. Dokumentowanie osiągnięć uczniów

1. Podstawą dokumentowania osiągnięć ucznia są oceny wpisywane do dziennika, przy czym oceny z prac klasowych, sprawdzianów semestralnych, rocznych wpisywane są kolorem czerwonym.
2. Nauczyciel ma obowiązek przechowywania prac pisemnych przez 1 rok.
3. Prace klasowe są udostępniane rodzicom do wglądu w obecności nauczyciela.
4. Analizę osiągnięć uczniów nauczyciel przeprowadza na lekcji przy wystawianiu ocen semestralnych i końcoworocznych. Analiza ta służyć ma ukierunkowaniu pracy ucznia i jego motywowaniu do dalszej nauki.

VIII. Sposób informowania rodziców i uczniów o postępach i osiągnięciach

1. Informacji o ocenach bieżących i klasyfikacyjnych udziela rodzicom wychowawca klasy, a w uzasadnionych przypadkach inny nauczyciel uczący ucznia.
2. Wychowawca klasy na pierwszym w roku szkolnym zebraniu z rodzicami przedstawia harmonogram zebrań na bieżący rok szkolny oraz informuje rodziców o obowiązku uczestniczenia w w/w zebraniach.
3. Powiadamianie rodziców o osiągnięciach ich dzieci odbywa się poprzez:
  - 1) zebrania ogólne z rodzicami (wywiadówki);
  - 2) konsultacje indywidualne z nauczycielem w czasie zebrań ogólnych;
  - 3) rozmowy indywidualne z rodzicami;
  - 4) wpisanie uwagi do zeszytu ucznia;
  - 5) pisemne poinformowanie o szczególnych osiągnięciach ucznia;
  - 6) listy pochwalne dla rodziców;
  - 7) kontakt listowny lub telefoniczny;
  - 8) pisemne poinformowanie o przewidywanych ocenach niedostatecznych;
  - 9) ustna informacja o poziomie umiejętności i brakach;
  - 10) prezentacja osiągnięć dzieci – apel, gazetka szkolna, strona internetowa;
  - 11) świadectwo szkolne.

IX. Warunki i tryb uzyskiwania wyższej niż przewidywana roczna ocena klasyfikacyjna

1. Rodzice ucznia (prawni opiekunowie) mają prawo wnioskować w formie pisemnej do nauczyciela o podwyższenie oceny ucznia o jeden stopień z obowiązkowych lub dodatkowych zajęć edukacyjnych w terminie nie dłuższym niż 7 dni od otrzymania informacji o przewidywanych rocznych ocenach klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych.
2. Wniosek składa się w sekretariacie szkoły.
3. Z wnioskiem o podwyższenie oceny mogą wystąpić rodzice (prawni opiekunowie) jeśli uczeń spełnia następujące warunki:
  - 1) ma wysoką frekwencję (co najmniej 90%) na zajęciach szkolnych, w szczególności na zajęciach, z których wnioskuje o podwyższenie oceny;

- 2) ma usprawiedliwione wszystkie godziny;
  - 3) jest obecny na wszystkich zapowiedzianych formach sprawdzenia wiedzy i umiejętności bądź w przypadku usprawiedliwionej nieobecności zaliczył materiał objęty kontrolą zgodnie z obowiązującym trybem;
  - 4) brał udział i osiągał sukcesy w olimpiadach, konkursach, zawodach lub turniejach z tego przedmiotu, z którego wnioskuje o podwyższenie oceny (dotyczy wnioskowania o ocenę najwyższą);
  - 5) zaistniały inne ważne okoliczności umożliwiające uzyskanie oceny wyższej niż przewidywana przez nauczyciela.
4. Jeżeli uczeń nie spełnia powyższych warunków, wniosek będzie rozpatrzony negatywnie.
  5. Wniosek rodziców (prawnych opiekunów) ucznia musi zawierać uzasadnienie. Wnioski bez uzasadnienia nie będą rozpatrywane.
  6. We wniosku rodzice (prawni opiekunowie) ucznia określają ocenę, o jaką uczeń się ubiega.
  7. W przypadku uznania zasadności wniosku, wnioskujący o podwyższenie oceny rocznej przystępuje do wewnętrznego egzaminu podwyższającego ocenę z materiału określonego przez nauczyciela, w terminie nie dłuższym niż 7 dni od złożenia wniosku. Egzamin nie może odbyć się później niż na tydzień przed posiedzeniem rady pedagogicznej w sprawie klasyfikacji rocznej.
  8. Podczas wewnętrznego egzaminu podwyższającego ocenę obowiązują wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, zgodnie z wymaganiami określonymi w podstawie programowej tych zajęć, a także uwzględniają kryteria na poszczególne oceny (od 1 do 6).
  9. Pisemny egzamin podwyższający ocenę przeprowadza i ocenia nauczyciel przedmiotu, ustaloną ocenę w wyniku egzaminu potwierdza drugi nauczyciel tego samego lub pokrewnego przedmiotu, a w szczególnych okolicznościach dyrektor szkoły.
  10. Protokół przechowuje się w teczce, w dokumentacji wychowawcy.
  11. Roczna ocena klasyfikacyjna z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych ustalona w wyniku egzaminu podwyższającego ocenę może być niższa niż przewidywana, jeśli wynik egzaminu podwyższającego ocenę wykaże, że uczeń nie opanował podstawowych wiadomości i umiejętności określonych w podstawie

programowej danego przedmiotu. Ocena z egzaminu podwyższającego ocenę jest brana pod uwagę przy wystawianiu oceny rocznej.

X. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Numer lekcji	Temat jednostki metodycznej / Zagadnienia	WYMAGANIA dopuszczający, dostateczny	Obszar standardu	Kategoria taksonomiczna	WYMAGANIA dobry, bardzo dobry, celujący	Obszar standardu	Kategoria taksonomiczna
1.	Ja – mały wszechświat <i>Zagadnienia</i> 1. Czym będziemy się zajmowali na lekcjach przedmiotu historia i społeczeństwo w klasie 6? 2. Jak opisać samego siebie. 3. System wartości.	Po lekcji uczeń: ☐ wie, że wszyscy ludzie różnią się od siebie, ☐ rozumie terminy: <i>cechy fizyczne, cechy osobowości, wartości, upodobania,</i> ☐ rozumie, że należy szanować każdego człowieka, z którym się zetkniemy, ☐ potrafi wymienić cechy fizyczne człowieka, ☐ potrafi wymienić cechy osobowości człowieka.	5.1 1.2 3.4 1.2 1.2	A B B C C	Po lekcji uczeń: ☐ wie, jakie czynniki wpływają na nasze „ja” ☐ rozumie terminy: <i>kod genetyczny, linie papilarne,</i> ☐ rozumie, w jaki sposób system wartości wpływa na nasze zachowanie, ☐ potrafi wyjaśnić, na czym polegają różnice między ludźmi.	5.1 1.2 3.2 3.4	A B B B
2.	Nie jesteś samotną wyspą <i>Zagadnienia</i> 1. Grupa. 2. Każdy z nas należy do wielu różnych grup. 3. Czy życie jest teatrem? Role odgrywane w różnych grupach. 4. Jednostka a grupa.	Po lekcji uczeń: ☐ wie, że każdy człowiek jest członkiem wielu grup, ☐ wie, że przynależność do grupy łączy się z koniecznością przestrzegania norm, ☐ rozumie terminy: <i>grupa, normy, rola odgrywana w grupie, przywódca, przywódca nieformalny,</i>	1.2 1.2 1.2 5.1	A A B B	Po lekcji uczeń: ☐ rozumie terminy: <i>mała grupa, wielka grupa,</i> ☐ rozumie różnicę między formalnym i nieformalnym przywódcą. ☐ potrafi wymienić przykłady małych i wielkich grup, ☐ potrafi wyjaśnić,	1.2 5.1 5.1 5.1	B B C C

		☐ rozumie, że przynależność do grupy może być dobrowolna lub nie, ☐ rozumie, że grupa może wpływać na zachowanie jednostki.	5.1	B	dlatego niektóre osoby pozostają poza grupą.		
3.	Rodzina <i>Zagadnienia</i> 1. Jaka jesteś, rodzino? 2. Nie ma jak w rodzinie. 3. Rodzina w oczach państwa i Kościoła. 4. Podstawowe funkcje rodziny. 5. Gdy rodzina ma kłopoty. 6. Rodzina dawniej.	Po lekcji uczeń: ☐ wie, jakie więzy łączą członków rodziny, ☐ wie, że funkcjonowanie rodziny reguluje prawo cywilne i kościelne, ☐ wie, że dzieci nigdy nie ponoszą winy za rozpad rodziny, ☐ rozumie terminy: <i>rodzina, rodzina niepełna, rodzina wielodzietna, rodzina wielopokoleniowa, dynastia, adopcja, przysposobienie, rozwód, separacja,</i> ☐ rozumie nazwy oznaczające różne stopnie pokrewieństwa: matka, ojciec, córka, syn, babcia, dziadek, pasierb, ciotka, wuj, stryj, bratanek, siostrzeniec, teściowa, świekra, synowa, zięć, powinowaty, ☐ rozumie znaczenie rodziny w życiu jednostki, ☐ rozumie znaczenie rodziny w	1.2	A	Po lekcji uczeń: ☐ wie, że w minionych epokach rodzina różniła się od rodziny współczesnej, ☐ zna typy rodzin, ☐ rozumie terminy: <i>rodzina partnerska, rodzina tradycyjna, rodzina zastępcza, drzewo genealogiczne, rodowód, Kodeks rodzinny i opiekuńczy,</i> ☐ wie, w jaki sposób można łagodzić konflikty w rodzinie. ☐ omówić różnice między rodziną współczesną i dawną, ☐ wskazać różnice między rodziną tradycyjną i partnerską.	1.2	A
			1.2	A		1.2	A
			1.2	A		1.2	B
			1.2	B		1.2	B
			1.2	B		3.4	A
			1.2	B		3.4	D
			3.4	B		3.4	D
			3.4	B			

		<p>życiu społeczeństwa.</p> ☐ potrafi wymienić funkcje rodziny,	3.4	C				
		☐ potrafi opisać swoją rodzinę.	5.1	C				
4.	<p>Najbliższe otoczenie</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Grupy, do których należymy, 2. Klasa i szkoła. 3. Przyjaciele, koledzy, znajomi. 	<p>Po lekcji uczeń:</p> ☐ wie, że grupy społeczne mogą się różnić między sobą mimo podobnego składu,	3.4	A	<p>Po lekcji uczeń:</p> ☐ zna cechy charakteryzujące małą i wielką grupę,	1.2	A	<p>PK</p> <p>Karta pracy nr 5, s. 82 – E. Betiuk, <i>Poznajemy świat wokół nas. Scenariusze lekcji, karty pracy, sprawdziany</i> [dalej jako scenariusze]</p> <p>Karta pracy nr 6, s. 83 – scenariusze</p>
		☐ rozumie terminy: <i>grupa, rodzina, klasa,</i>	1.2	B	☐ rozumie terminy: <i>mała grupa, wielka grupa, grupa społeczna,</i>	1.2	B	
		☐ rozumie, że każdy człowiek należy do wielu grup,	3.4	B	☐ potrafi przyporządkować podaną grupę do kategorii „mała grupa”,	3.4	C	
		☐ rozumie znaczenie przyjaźni w życiu człowieka,	3.4	B	☐ potrafi wyjaśnić różnicę między przyjaźnią, a	5.1	D	
		☐ potrafi wymienić grupy, do jakich sam należy.	3.4	C	☐ koleżeństwem.			
5.	<p>Najbliższe otoczenie</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Region, w którym mieszkam. 2. Regiony Polski w przeszłości. 3. Regionalizmy. 	<p>Po lekcji uczeń:</p> ☐ wie, że Polska dzieli się na regiony historyczno-geograficzne,	5.1	A	<p>Po lekcji uczeń:</p> ☐ rozumie termin <i>gwara,</i>	1.2	B	<p>PK</p> <p>Pytanie 5., s. 27 – podręcznik</p> <p>K</p> <p>Ćwiczenie 1., str. 16 – zeszyt ćwiczeń</p> <p>Karta pracy nr 7, s. 84 – scenariusze</p>
		☐ wie, w jakim regionie historyczno-geograficznym leży jego miejscowość,	5.1	A	☐ rozumie konsekwencje odrębnej historii regionów.	1.4	B	
		☐ wie, w jakim województwie, powiecie, gminie leży jego miejscowość,	5.1	A				
		☐ rozumie terminy: <i>region, regionalizm,</i>	1.2	B				
		☐ potrafi wskazać na mapie	1.4	C				

		<p>regiony historyczno-geograficzne Polski: Pomorze, Warmię, Mazury, Suwalszczyznę, Ziemię Lubuską, Wielkopolskę, Kujawy, Mazowsze, Podlasie, Śląsk (Dolny, Górny), Ziemię Łęczycko-Sieradzką, Małopolskę,</p> <p>– potrafi wskazać na mapie swoją miejscowość.</p>	1.4	C					
6.	<p>Najbliższe otoczenie – wycieczka</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <p>1. Rozumie termin regionalizm Skąd możemy czerpać wiedzę o swoim regionie?</p> <p>2. Historia mojego regionu.</p> <p>3. Poznaje mój region.</p>	<p>Po lekcji uczeń:</p> <p>☐ wie, w jakim regionie historyczno-geograficznym leży jego miejscowość,</p> <p>☐ wie, w jakim województwie, powiecie, gminie leży jego miejscowość,</p> <p>☐ rozumie termin <i>region</i>,</p> <p>☐ rozumie potrzebę poznawania własnego regionu,</p> <p>☐ potrafi wyszukiwać informacje w różnych źródłach,</p> <p>☐ korzystać z encyklopedii, przewodników, internetu itd.</p>	5.1	A	<p>Po lekcji uczeń:</p> <p>☐ zna najważniejsze wydarzenia w dziejach swego regionu,</p> <p>☐ najbardziej znane postacie w dziejach swojego regionu,</p> <p>☐ najważniejsze zabytki regionu i inne miejsca warte poznania (zabytki przyrody, kompleksy leśne, itd.),</p> <p>☐ rozumie termin <i>regionalizm</i>,</p> <p>☐ potrafi przygotować plan wycieczki, życiorys.</p>	5.1	A	5.1	A
			5.1	A B B C					
			1.2						
			1.2	C					
			1.4						
			1.4						
7.	<p>Powtórzenie i utrwalenie wiadomości (lekcje 1–6)</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <p>1. Każdy człowiek to mały</p>	<p>Po lekcji uczeń:</p> <p>☐ wie, że każdy człowiek jest członkiem wielu grup,</p> <p>☐ wie, jakie normy regulują życie rodziny,</p>	1.2	A A	<p>Po lekcji uczeń:</p> <p>– zna najważniejsze zabytki regionu i inne miejsca warte poznania (zabytki</p>	1.2	A		

<p>wszechświat:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ cechy fizyczne, ▪ cechy osobowości. <p>2. Grupy, w których żyjemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ typy grup, ▪ warunki przynależności do grupy, ▪ korzyści płynące z przynależności do grupy. <p>3. Najbliższa nam grupa – rodzina:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ typy rodzin, ▪ kiedy rodzina się rozpada, ▪ krewni – jak ich nazywamy. <p>4. Region:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ co to jest region, ▪ w jakim regionie żyję, ▪ w jakim województwie, powiecie, gminie znajduje się moja miejscowość, ▪ co wyróżnia mój region. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ zna nazwy oznaczające różne stopnie pokrewieństwa: matka, ojciec, córka, syn, babcia, dziadek, pasierb, ciotka, wuj, stryj, bratanek, siostrzeniec, teściowa, świekra, synowa, zięć, powinowaty, ☐ wie, w jakim regionie historyczno-geograficznym leży jego miejscowość, ☐ wie, w jakim województwie, powiecie, gminie, leży jego miejscowość, ☐ rozumie terminy: <i>cechy fizyczne, cechy osobowości, wartości, grupa, normy, rola odgrywana w grupie, przywódca, rodzina, rodzina niepełna, rodzina wielodzietna, rodzina wielopokoleniowa, adopcja, przysposobienie, rozwód, separacja, klasa, region, regionalizm,</i> ☐ rozumie rolę rodziny w życiu jednostki i społeczeństwa, ☐ potrafi sprawnie odnajdować informacje w podręczniku i swoim zeszycie przedmiotowym, 	1.2	A	<p>architektoniczne, zabytki przyrody, kompleksy leśne, itd.),</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ rozumie terminy: <i>mała grupa, wielka grupa, grupa społeczna, przywódca nieformalny, rodzina partnerska, rodzina tradycyjna, rodzina zastępcza, gwara,</i> ☐ potrafi podać przykłady małych i wielkich grup, ☐ potrafi scharakteryzować różne typy rodzin, ☐ potrafi wyjaśnić różnicę między regionem i województwem. 	1.2	B
		5.1	A		5.1	D D
		5.1	A		5.1	C
		1.2	B		5.1	
		5.1	B			
		1.2	B			
		4.1	C			

		☐ potrafi wymienić grupy, do których należy, ☐ potrafi wskazać na mapie regiony historyczno- geograficzne Polski: Pomorze, Warmię, Mazury, Suwalszczyznę, Ziemię Lubuską, Wielkopolskę, Kujawy, Mazowsze, Podlasie, Górny Śląsk, Dolny Śląsk, Ziemię Łęczycko-Sieradzką, Małopolskę, ☐ potrafi wskazać na mapie swoją miejscowość.	1.4	C			
			1.4	C			
8.	Różnorodność w społeczeństwie <i>Zagadnienia</i> 1. Społeczeństwo: <ul style="list-style-type: none"> ▪ czym jest społeczeństwo, ▪ źródła informacji o społeczeństwie, ▪ różnorodność społeczeństwa – grupy społeczne. 2. Społeczeństwo i ty: <ul style="list-style-type: none"> ▪ czym są normy społeczne, ▪ jak poznajemy normy społeczne, 	Po lekcji uczeń: ☐ wie, że społeczeństwo składa się z wielu grup, ☐ wie, że każdy członek społeczeństwa należy do co najmniej kilku grup, ☐ wie, że normy społeczne wpływają na nasze zachowania we wszystkich dziedzinach życia, ☐ rozumie terminy: <i>grupa społeczna, wielka grupa, mała grupa, społeczeństwo, normy społeczne, różnorodność, asymilacja,</i> ☐ rozumie, w jaki sposób społeczeństwo wpływa na	1.2	A A	Po lekcji uczeń: ☐ wie, jakie informacje można znaleźć w roczniku statystycznym, ☐ wie, że normy zachowań są różne w różnych społeczeństwach, ☐ w jaki sposób społeczeństwo wpływa na określenie przez nas celów życiowych. ☐ potrafi korzystać z rocznika statystycznego.	1.2	A
			1.2	A		3.4	A B
			3.2	B		3.4	D
			1.2				
			3.4	B		1.4	

	<ul style="list-style-type: none"> wpływ społeczeństwa na kształtowanie naszych celów życiowych. 	nasze zachowanie.					
9.	<p>W społeczeństwie, w państwie, we wspólnocie narodowej</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <p>1. Obywatelstwo:</p> <ul style="list-style-type: none"> jakie prawa i obowiązki wynikają z faktu, że jest się obywatelem jakiegoś państwa, w jaki sposób zostaje się obywatelem państwa, jaka jest różnica między obywatelem a poddanym. <p>2. Naród i narodowość:</p> <ul style="list-style-type: none"> co to jest narodowość, do jakiego narodu należę, czym różni się narodowość od obywatelstwa. <p>3. Rzeczpospolita nie tylko Polaków.</p> <p>4. Polacy poza granicami Polski.</p>	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wie, że niektóre narody nie mają własnych państw, wie, że w okresie zaborów Polacy nie mieli własnego państwa, wie, że istnieją państwa wielonarodowe, wie, że istnieją narody wielojęzyczne, wie, jakie mniejszości narodowe zamieszkują region, w którym mieszka. rozumie terminy: <i>obywatelstwo, obywatel, poddany, narodowość, naród, wielka grupa, mniejszość narodowa, asymilacja,</i> potrafi wyjaśnić różnicę między narodowością a obywatelstwem, potrafi wyjaśnić, czym różni się naród od państwa, potrafi przyporządkować datę 1789 r. wiekowi, potrafi wskazać na osi czasu lub karcie historycznej okres 	1.2	A A	<p>Po lekcji uczeń:</p> <p>wie, jakie mniejszości narodowe zamieszkują obecnie Polskę: Białorusini, Ukraińcy, Niemcy, Romowie, Żydzi, Litwini i in.,</p> <ul style="list-style-type: none"> rozumie terminy: <i>konsulat, Polonia,</i> rozumie różnicę między „poddanym” a „obywatelem”, potrafi podać przykłady narodów, które nie mają własnego państwa: Romowie, podać przykłady państw wielonarodowych: Chiny, Indie, Rosja, Wielka Brytania, podać przykłady narodów wielojęzycznych: Belgowie, Szwajcarzy. 	1.2	A
			1.2	A A			
			1.2	A B		1.2	B B
			1.2			1.2	D
			5.1	C C		3.4	
			1.2	C C		3.4	D
			5.1			3.4	
			5.1			3.4	
			3.1				3.4
			3.1				

		zaborów, – potrafi wskazać na mapie kraje, w których mieszkają Polacy.	1.4	C			
10.	Jak widzimy innych? <i>Zagadnienia</i> 1. Ludzie są różni i bardzo dobrze! 2. Stereotypy: <ul style="list-style-type: none"> ▪ dlaczego posługujemy się stereotypami, ▪ stereotypy pozytywne i negatywne, ▪ sprawdzajmy nasze stereotypy. 3. Uprzedzenia: <ul style="list-style-type: none"> ▪ co to jest uprzedzenie, ▪ jak zachowuje się osoba uprzedzona, ▪ w jaki sposób zmniejszać uprzedzenia, ▪ skąd biorą się uprzedzenia. 	Po lekcji uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, czym różni się stereotyp od uprzedzenia, ☐ wie, w jaki sposób łagodzić uprzedzenia, ☐ rozumie terminy: <i>stereotyp, uprzedzenie,</i> ☐ rozumie, dlaczego stereotypy należy sprawdzać, zmieniać a niekiedy odrzucić, ☐ rozumie, dlaczego uprzedzenia są bardzo niebezpieczne. 	5.1 3.4 1.2 3.4 3.4	A A B B B	Po lekcji uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, że istnieją stereotypy pozytywne i stereotypy negatywne, ☐ potrafi wyjaśnić, skąd biorą się uprzedzenia. 	1.2 3.4	A D
11.	Jak widzimy innych – akceptacja, tolerancja, nietolerancja <i>Zagadnienia</i> 1. Postawy wobec różnic: <ul style="list-style-type: none"> ▪ akceptacja, 	Po lekcji uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, jakich zachowań nie może tolerować, ☐ rozumie terminy: <i>akceptacja, tolerancja, nietolerancja, wielka grupa społeczna, mała grupa społeczna,</i> 	3.4 1.2	A B	Po lekcji uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ☐ potrafi wyjaśnić, czym różni się tolerancja od akceptacji, ☐ potrafi podać przykłady zachowań tolerancyjnych i akceptujących, 	5.1 3.4	D D

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tolerancja, ▪ nietolerancja. <p>2. Jak się przejawia nietolerancja?</p> <p>3. Tolerancja i akceptacja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ rozumie znaczenie tolerancji w życiu społecznym. ☐ potrafi dokonać analizy tekstu źródłowego, wykorzystując zamieszczone pod nim pytania. 	3.4	B C	– potrafi podać przykłady braku tolerancji.	3.4	D
12.	<p>Gdy jesteśmy bardzo źli</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <p>1. Agresja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ używanie słowa „agresja” w różnych znaczeniach, ▪ kiedy czyjeś zachowanie jest agresywne, ▪ agresja fizyczna, agresja słowna. <p>2. Dlaczego bywamy agresywni?</p> <p>3. Formy agresji</p>	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ zna przyczyny agresywnych zachowań, ☐ wie, w jaki sposób powstrzymywać własną agresję, ☐ zna podstawowe zasady bezpieczeństwa, ☐ rozumie terminy: <i>agresja, agresja bierna, „koziol ofiarny”</i>, ☐ rozumie znaczenie umiejętności wyrażania gniewu w sposób nieagresywny, ☐ rozumie negatywne konsekwencje agresji biernej, ☐ potrafi odróżnić zachowania agresywne od nieagresywnych. 	3.2 3.4 3.4 1.2 3.2 3.2 5.1	A A A B B B C	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozumie termin <i>agresja przeniesiona</i>, 	1.2	B
13.	<p>A może nie musi być tak źle?</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <p>1. Jak radzić sobie z własną</p>	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wie, w jaki sposób można wyładować swoją agresję, nie krzywdząc przy tym nikogo, 	3.4	A			

	<p>agresją?</p> <p>2. A jeśli spotkamy złych ludzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ jak unikać sytuacji niebezpiecznych, ▪ jak zachowywać się w sytuacji niebezpiecznej. <p>3. Czy agresji można się nauczyć z filmów i gier komputerowych?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, w jaki sposób unikać sytuacji niebezpiecznych, ☐ wie, jak zachować się w wypadku, kiedy zostaniemy napadnięci. ☐ rozumie termin <i>agresja</i>, ☐ rozumie, dlaczego należy powstrzymać się od zachowań agresywnych. 	<p>3.4</p> <p>3.4</p> <p>1.2</p> <p>3.4</p>	<p>A A</p> <p>B B</p>			
14.	<p>Powtórzenie i utrwalenie wiadomości (lekcje 8–13)</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <p>1. Społeczeństwo:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kto tworzy społeczeństwo, ▪ normy społeczne – jak je poznajemy. <p>2. Kto to jest obywatel?</p> <p>3. Jaką grupę nazwiemy narodem?</p> <p>4. Naród i państwo.</p> <p>5. Stereotypy i fakty.</p> <p>6. Agresja – jakie formy może przybierać?</p>	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, że mogą istnieć różne normy zachowań społecznych, ☐ wie, do jakiego narodu należy, ☐ wie, jakie mniejszości narodowe, zamieszkują region, w którym mieszka, ☐ wie, jakie formy może przybierać agresja, ☐ rozumie terminy: <i>społeczeństwo, naród, grupa społeczna, wielka grupa, mała grupa, normy społeczne, obywatel, mniejszość narodowa, państwo wielonarodowe, naród wielojęzyczny, stereotyp, uprzedzenie, akceptacja, tolerancja,</i> 	<p>5.1</p> <p>5.1</p> <p>1.2</p> <p>1.2</p> <p>1.2</p>	<p>A</p> <p>A A</p> <p>A B</p>	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, jakie mniejszości narodowe zamieszkują obecnie Polskę: Białorusini, Ukraińcy, Niemcy, Romowie, Żydzi, Litwini i in., ☐ potrafi wyjaśnić, czym się różni tolerancja od akceptacji. 	<p>1.2</p> <p>5.1</p>	<p>A</p> <p>D</p>

		<p><i>nietolerancja, agresja,</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ rozumie, w jaki sposób normy społeczne wpływają na nasze zachowanie, ☐ potrafi sprawnie odnajdować informacje w podręczniku i swoim zeszyte przedmiotowym, ☐ potrafi wskazać grupy społeczne, do których może należeć jeden człowiek, ☐ potrafi wyjaśnić różnicę między narodowością a obywatelstwem, ☐ potrafi odróżnić stereotyp od faktu. 	3.4	B			
			4.1	C			
			3.4	C			
			5.1	C			
			5.1	C			
15.	<p>Jednostka a tłum</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <p>1. Co to jest tłum:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ jak zmienia się nasze zachowanie, gdy jesteśmy w tłumie, ▪ dlaczego tak się dzieje, ▪ argumenty trafiające do tłumy – poste, nasycone emocjami. <p>2. Tłum – dobry czy zły</p> <p>3. Panika.</p>	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, że w tłumie łatwo wzbudzić emocje – negatywne i pozytywne, ☐ wie, jak zachować się w wypadku powstania paniki, ☐ rozumie terminy: <i>grupa społeczna, tłum, panika, agresja,</i> ☐ potrafi sformułować swój pogląd na podany temat i uzasadnić go, ☐ potrafi dokonać analizy tekstu na podstawie pytań, ☐ dokonać analizy fragmentu 	3.4	A	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, jak zmieniają się reakcje ludzi, gdy znajdują się w tłumie, ☐ rozumie terminy: <i>anonimowość, dyktator, euforia, Adolf Hitler,</i> ☐ rozumie, dlaczego ludzie w tłumie zachowują inaczej niż wtedy, gdy są sami. 	3.4	A
			3.4	A B		1.2	B
			1.2	C		3.4	B
			2.2	C C			
			1.4				
			1.4				

		filmu pod kierunkiem nauczyciela.					
16.	Państwo <i>Zagadnienia</i> 1. Co to jest państwo? 2. Jak różne mogą być państwa? 3. Terytorium państwa: <ul style="list-style-type: none"> ▪ granice państwowe, ▪ w jaki sposób państwa zmieniają granice (wojny, układy między państwowe)? 4. Państwo polskie teraz i w przeszłości: <ul style="list-style-type: none"> ▪ państwo polskie w różnych granicach, ▪ państwo polskie – Rzeczpospolita Polska. 5. W jaki sposób i dlaczego powstawały państwa?	Po lekcji uczeń: ☐ wie, że słowo „państwo” jest używane w języku polskim w dwóch znaczeniach, ☐ wie, że państwa mogą mieć różną wielkość i liczbę ludności, ☐ wie, w jaki sposób państwa mogą zmieniać granice, ☐ zna oficjalną nazwę państwa polskiego, ☐ rozumie terminy: <i>państwo, obywatel, Rzeczpospolita, Rzeczpospolita Polska</i> , ☐ potrafi wskazać na mapie granice państwa polskiego w różnych okresach, ☐ potrafi przyporządkować datę wiekowi, ☐ potrafi nazwać okresy, w których istniało suwerenne państwo polskie; państwo polskie nie istniało; państwo polskie istniało, ale jego terytorium było okupowane.	1.2 1.2 1.2 1.2 1.2 1.4 3.1 1.2	A A A A B C C C	Po lekcji uczeń: ☐ wie, jakie nazwy państwo polskie nosiło w przeszłości, ☐ wie, że w szczególnych wypadkach państwo może nie posiadać terytorium, ☐ rozumie, dlaczego powstały państwa, ☐ potrafi wyszukiwać żądane informacje w roczniku statystycznym.	1.2 1.2 3.2 4.1	A A B D
17.	Prawo <i>Zagadnienia</i> 1. Co to jest prawo? 2. Skąd się bierze prawo?	Po lekcji uczeń: – wie, że zasada przyrodzonej równości i wolności ludzi wynika z prawa natury,	3.4	A	Po lekcji uczeń: ☐ wie, jakie mogą być źródła prawa, ☐ wie, jaka jest geneza systemów prawnych	3.4 3.4	A A

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawo stanowione, ▪ prawo zwyczajowe, ▪ normy religijne, ▪ prawo natury – zasada przyrodzonej wolności i równości ludzi. <p>3. Prawo we współczesnych państwach:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ każde państwo ma swój system prawny, ▪ podstawa systemów prawnych współczesnych państw, ▪ różnice w systemach prawnych. 	<ul style="list-style-type: none"> □ wie, że systemy prawne poszczególnych państw różnią się między sobą, □ rozumie terminy: <i>prawo, normy prawne, stanowić prawo, grupa społeczna (mała i wielka), prawo zwyczajowe, prawo natury, muzułmanie, Dekalog, Koran,</i> □ rozumie, dlaczego życie społeczne musi być regulowane prawem. 	3.4	A	współczesnych państw,	3.4	B
			1.2	B	<ul style="list-style-type: none"> □ rozumie, w jaki sposób systemy religijne wpływają na normy prawne, □ rozumie, jakie są konsekwencje różnic w systemach prawnych poszczególnych państw, □ potrafi wyjaśnić różnicę między prawem stanowionym i zwyczajowym. 	3.4	B
			3.4	B		5.1	D
18.	<p>Po co nam państwo?</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <p>1. Dlaczego narody chcą mieć własne państwo?</p> <p>2. Funkcje państwa – ochrona obywateli:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przed zagrożeniem zewnętrznym – armia, ▪ przed zagrożeniem wewnątrz państwa (agresja współobywateli – policja, klęski żywiołowe – straż 	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> □ zna funkcje państwa, □ wie, że państwo chroni obywateli przed zagrożeniem zewnętrznym, □ wie, że państwo chroni obywateli przed zagrożeniami wewnętrznymi, □ wie, jakie są zadania armii, policji, straży pożarnej, □ rozumie terminy: <i>państwo, obywatel, armia, policja, straż pożarna.</i> 	1.2	A A	Po lekcji uczeń:	1.2	B D
			3.4	A A	<ul style="list-style-type: none"> □ rozumie termin <i>aparatus przymusu,</i> □ potrafi wyjaśnić, dlaczego narodowi potrzebne jest własne państwo, □ potrafi wymienić sytuacje, w których państwo wykorzystuje aparat przymusu. 	3.4	D
			3.4	B		3.4	
			3.4				
			1.2				

	pożarna).						
19.	<p>Po co nam państwo?</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Państwo organizuje współpracę wszystkich jego mieszkańców. 2. Państwo uczy i pomaga. 3. Państwo spełnia potrzeby: <ul style="list-style-type: none"> ▪ najbardziej potrzebujących, ▪ najbiedniejszych. 4. Władza w państwie – czemu służy. 	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, że państwo powinno organizować prace wymagające zbiorowego wysiłku, ☐ wie, że państwo powinno zapewniać obywatelom zdobycie wykształcenia, ☐ wie, że współczesne państwo ma obowiązek zaspokajać potrzeby najbardziej potrzebujących i najbiedniejszych, ☐ rozumie terminy: <i>państwo, władza, obywatel, przymus szkolny, opieka społeczna,</i> ☐ rozumie, dlaczego państwo musi posiadać władzę, ☐ rozumie, dlaczego obowiązkiem państwa jest spełnienie podstawowych potrzeb osób potrzebujących i najbiedniejszych. 	1.2	A A	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ potrafi wyjaśnić, dlaczego we współczesnych państwach istnieje obowiązek szkolny, ☐ potrafi wymienić najważniejsze funkcje państwa, ☐ potrafi wymienić pożądane cechy osoby sprawującej władzę. 	3.4	C
			1.2	A		3.4	D D
			1.2	B		3.5	
			1.2	B B			
			3.4				
			3.4				
20.	<p>Powtórzenie i utrwalenie wiadomości (lekcje 15–19)</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tłum – jak się zachowuje, jak z nim rozmawiać? 2. Jakie funkcje pełni 	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, że ludzie w tłumie zachowują się inaczej niż wtedy, gdy są sami, ☐ wie, jakie są funkcje państwa, ☐ wie, jakie mogą być źródła 	1.2	A	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozumie termin <i>aparatus przymusu,</i> 		
			3.4	A A			
			3.4				

	<p>państwo?</p> <p>3. Co to jest prawo, dlaczego jest potrzebne społeczeństwu?</p>	<p>prawa,</p> <p>☐ wie, że zasada przyrodzonej równości i wolności ludzi wynika z prawa natury.</p> <p>☐ rozumie terminy: <i>tlum, państwo, władza, obywatel, prawo, prawo stanowione, prawo zwyczajowe, prawo natury, armia, policja, straż pożarna, przymus szkolny, opieka społeczna,</i></p> <p>☐ rozumie, dlaczego życie społeczne musi być regulowane prawem</p> <p>☐ potrafi sprawnie odnajdować informacje w podręczniku i swoim zeszycie przedmiotowym,</p> <p>☐ potrafi dokonać analizy tekstu na podstawie pytań,</p> <p>☐ wyjaśnić różnicę między prawem stanowionym i zwyczajowym.</p>	<p>3.4</p> <p>1.2</p> <p>3.4</p> <p>4.1</p> <p>1.4</p> <p>5.1</p>	<p>A</p> <p>B</p> <p>B</p> <p>C</p> <p>C C</p>			
21.	<p>Państwa w starożytności</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <p>1. Egipt – państwo faraona:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ nieograniczona władza faraona, ▪ boskość faraona, ▪ wykonawcy woli faraona – urzędnicy, 	<p>Po lekcji uczeń:</p> <p>☐ wie, że wyrazy mogą zmieniać swoje znaczenie,</p> <p>☐ rozumie terminy: <i>starożytność, państwo, ustrój, demokracja, demokracja bezpośrednia, tyran, obywatel,</i></p> <p>☐ potrafi przyporządkować</p>	<p>5.1</p> <p>1.2</p> <p>3.1</p>	<p>A B</p> <p>C</p>	<p>Po lekcji uczeń:</p> <p>☐ wie, że państwa istniejące w starożytności miały różne ustroje,</p> <p>☐ rozumie terminy: <i>faraon, państwo-miasto, agora, demagog, Perykles, Ateny, Egipt,</i></p> <p>☐ rozumie, dlaczego w</p>	<p>5.1</p> <p>1.2</p> <p>3.4</p>	<p>D B</p> <p>D</p>

	<p>kapłani, żołnierze.</p> <p>2. Demokracja ateńska.</p> <p>3. Kiedy istniały państwa starożytne?</p>	<p>datę wiekowi,</p> <p>☐ potrafi odnajdować informacje w słowniku,</p> <p>☐ potrafi dokonać analizy ilustracji na podstawie zamieszczonych pytań,</p> <p>☐ wskazać na mapie Egipt, Grecję, Ateny.</p>	<p>1.4</p> <p>1.4</p> <p>1.4</p>	<p>C</p> <p>C C</p>	<p>Atenach rozwinęła się sztuka przemawiania i przekonywania,</p> <p>☐ potrafi wyjaśnić, jak sprawowana była władza w Egipcie,</p> <p>☐ potrafi wyjaśnić, na czym polega demokracja bezpośrednia,</p> <p>☐ potrafi wskazać różnice między ustrojem Egiptu i Aten,</p> <p>☐ potrafi podać przykłady wyrazów, które zmieniały swoje znaczenie: „tyran”, „demagog”</p>	<p>3.4</p> <p>3.4</p> <p>3.4</p> <p>5.1</p>	<p>D D</p> <p>D D</p>
22.	<p>Państwa w starożytności</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <p>1. Republika Rzymska.</p> <p>2. Cesarstwo Rzymskie.</p> <p>3. Prawo rzymskie.</p>	<p>Po lekcji uczeń:</p> <p>☐ zna najważniejsze zasady prawa rzymskiego obowiązujące do dziś,</p> <p>☐ rozumie terminy: <i>starożytność, ustrój, republika, cesarstwo, obywatel, cesarz, dyktator, Juliusz Cezar, Rzym,</i></p> <p>☐ potrafi dokonać analizy ilustracji na podstawie zamieszczonych pytań,</p> <p>☐ potrafi wskazać na mapie zasięg terytorialny Cesarstwa Rzymskiego,</p>	<p>1.2</p> <p>1.2</p> <p>1.4</p> <p>1.4</p>	<p>A B</p> <p>C C</p>	<p>Po lekcji uczeń:</p> <p>☐ wie, że w starożytności istniały państwa o różnych ustrojach,</p> <p>☐ zna etymologię polskiego słowa „cesarz”,</p> <p>☐ rozumie terminy: <i>senat, konsul, trybun ludowy, imperator, Prawo XII Tablic, Marek Brutus,</i></p> <p>☐ rozumie, dlaczego wiele zasad prawa rzymskiego obowiązuje do dziś,</p> <p>☐ potrafi wyjaśnić, w jaki sposób zarządzano</p>	<p>5.1</p> <p>1.2</p> <p>1.2</p> <p>5.1</p> <p>3.4</p>	<p>A</p> <p>A B</p> <p>B C</p>

		☐ potrafi wskazać na osi chronologicznej lub karcie historycznej ważne daty w dziejach Rzymu, ☐ potrafi przyporządkować wiekom daty: 2850 r. p.n.e., ok. 509 r. p.n.e., 444–429 r. p.n.e., 332 r. p.n.e., 476 r. n.e.	5.1	C	państwem rzymskim w okresie republiki, ☐ potrafi wyjaśnić różnicę między ustrojem republikańskim a cesarstwem, ☐ potrafi wyjaśnić znaczenie sentencji prawa rzymskiego.	3.4	D
			3.1	C		3.4	D
23.	Państwa dawnej Europy <i>Zagadnienia</i> 1. Karol Wielki: <ul style="list-style-type: none"> ▪ twórca średniowiecznej Europy chrześcijańskiej, ▪ wzór władcy chrześcijańskiego, 2. Ustrój państw: <ul style="list-style-type: none"> ▪ monarchie, ▪ hierarchia władców – cesarz, król, książę, ▪ pierwsi władcy Polski – Mieszko i Bolesław Chrobry, w hierarchii władców Europy. 3. Ustrój państw: <ul style="list-style-type: none"> ▪ republiki miejskie – Wenecja. 	Uczeń po lekcji: ☐ rozumie terminy: <i>średniowiecze, ustrój, monarchia, dynastia, koronacja, cesarz, król, książę, papież, Bolesław Chrobry, Karol Wielki,</i> ☐ potrafi wyjaśnić znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego na króla Polski, ☐ potrafi wskazać na mapie średniowiecznej Europy: państwo Karola Wielkiego, Polskę, Wenecję, ☐ potrafi określić ramy czasowe epoki średniowiecza, ☐ potrafi przyporządkować wiekom daty: 476, 496, 800, 966, 1025, 1453, 1492, 1793.	1.2	B	Uczeń po lekcji: ☐ wie, jakie tytuły nosili władcy europejscy w średniowieczu, ☐ wie, że w średniowiecznej Europie większość państw była monarchiami, ☐ wie, że w średniowiecznej Europie istniały republiki miejskie, ☐ rozumie terminy: <i>„pomazaniec boży”, doża, hierarchia, Chlodwig,</i> ☐ rozumie, dlaczego w średniowiecznej Europie władcy dążyli do koronacji, ☐ potrafi przedstawić znaczenie Karola Wielkiego w dziejach	1.2	A A
			3.4	C C		1.2	A B
			3.1	C C		1.2	B
			1.4			1.2	D D
			1.4			3.4	
						3.4	
						3.4	

					Europy, – potrafi uporządkować hierarchicznie tytuły władców europejskich.		
24.	Państwa dawnej Europy <i>Zagadnienia</i> 1. Demokracja szlachecka: <ul style="list-style-type: none"> ▪ „nic nowego” (<i>Nihil novi</i>) – 1505 r., ▪ „nikogo nie uwięzimy, jeśli nie został pokonany prawem (<i>neminem captivabimus...</i>), ▪ „żrenica złotej wolności” – <i>liberum veto</i>, prawo szlachty do wyboru króla – wolna elekcja – od 1573 r. 2. Skutki nieumiejętnego korzystania z wolności: <ul style="list-style-type: none"> ▪ paraliż pracy sejmu, ▪ anarchia. 3. Monarchia absolutna.	Po lekcji uczeń: <ul style="list-style-type: none"> □ wie, że szlachta polska w XV i XVI w. uzyskała liczne przywileje, □ rozumie terminy: <i>epoka nowożytna, państwo, ustrój, demokracja, demokracja szlachecka, absolutyzm, przywilej, szlachta, sejm, Ludwik XIV</i>, □ potrafi wskazać najważniejsze cechy demokracji szlacheckiej, □ potrafi wymienić najważniejsze cechy monarchii absolutnej, □ wskazać na mapie: Austrię, Francję, Prusy, Rosję, Rzeczpospolitą, □ potrafi określić ramy czasowe epoki nowożytnej, □ przyporządkować wiekom daty: 1387–1434, 1453, 1492, 1505, 1573, 1643–1715. 	1.2	A	Po lekcji uczeń: <ul style="list-style-type: none"> □ wie, jakie uprawnienia uzyskała szlachta w XV i XVI wieku, □ w których krajach europejskich wykształciły się monarchie absolutne, □ rozumie terminy: <i>elekcja, wolna elekcja, anarchia</i> □ rozumie, że nadawanie przywilejów szlachcie osłabiało władzę królewską, □ rozumie, dlaczego ustrój demokracji szlacheckiej niekiedy zamieniał się w anarchię, □ potrafi porównać demokrację szlachecką i monarchię absolutną. 	1.2	A A
			1.2	B		3.4	B B
			3.6	C		1.2	B
			3.6	C		3.2	
			1.4	C		3.4	D
			3.1	C		3.6	
			1.4	C			
25.	Państwa europejskie na drodze do współczesności	Po lekcji uczeń: <ul style="list-style-type: none"> – wie, jakie typy władzy 	1.2	A	Po lekcji uczeń: <ul style="list-style-type: none"> – wie, że w Europie 	1.2	A

	<p><i>Zagadnienia</i></p> <p>1. Stany i społeczeństwo stanowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ hierarchia stanów – stany uprzywilejowane, ▪ obowiązki i przywileje rycerzy – szlachty, ▪ obowiązki chłopów. <p>2. Państwo absolutystyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rola monarchy, ▪ obowiązki mieszkańców. <p>3. Wiek oświecenia – dlaczego krytykowano wówczas monarchię absolutną?</p> <p>4. Zasada trójpodziału władzy Karola Monteskiusza:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ władza ustawodawcza, ▪ władza wykonawcza, ▪ władza sądownicza. <p>5. Zasada równości ludzi wobec prawa.</p>	<p>wyodrębnił Monteskiusz,</p> <ul style="list-style-type: none"> □ rozumie terminy: <i>średniowiecze, epoka nowożytna, oświecenie, państwo, ustroj, przywilej, monarchia absolutna, republika, Monteskiusz, Francja,</i> □ rozumie konsekwencje pojawienia się zasady równości ludzi wobec prawa, □ potrafi wyjaśnić, na czym polega koncepcja trójpodziału władzy i jaki jest cel wprowadzenia jej w życie, □ potrafi przyporządkować wiekowi okres oświecenia, □ przyporządkować wiekom epokę średniowiecza i epokę nowożytną, □ wskazać na mapie Francję i kolonie państw europejskich w Ameryce Północnej. 	1.2	B	<p>podział społeczeństw na stany istniał w średniowieczu i w epoce nowożytnej,</p> <ul style="list-style-type: none"> □ wie, jaką rolę odegrała <i>Encyklopedia</i> w popularyzacji myśli oświeceniowej, □ wie, że idea równości ludzi wobec prawa pojawiła się w epoce oświecenia, □ rozumie terminy: <i>stan społeczny, encyklopedyści,</i> □ rozumie, dlaczego myśliciele oświeceniowi krytykowali rządy absolutne. 	3.3	A
			3.4	B C		1.2	A
			5.1	C C		1.2	B
			3.1	C		3.4	B
			3.1				
			1.4				
26.	<p>Państwa europejskie na drodze do współczesności</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <p>1. Co to jest konstytucja?</p>	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> □ wie, że polska konstytucja z 3 maja 1791 r. była drugą konstytucją na świecie, □ rozumie terminy: <i>epoka</i> 	3.3	A	<p>Po lekcji uczeń:</p> <p>– wie, że pierwszym krajem na świecie, w którym uchwalono konstytucję, były Stany</p>	1.2	A
			1.2	B			

	<p>2. Pierwsza konstytucja – konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki.</p> <p>3. Upadek starego ładu we Francji:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wybuch rewolucji – 1789 r., ▪ <i>Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela</i>, ▪ pierwsza konstytucja francuska – Francja monarchią konstytucyjną, ▪ Francja republiką. <p>4. Likwidacja starego ładu w innych krajach europejskich.</p> <p>5. Uchwalenie w Polsce Konstytucji 3 maja.</p> <p>6. Dlaczego konstytucja ma istotne znaczenie dla sposobu rządzenia?</p>	<p><i>nowożytna, konstytucja, ustawa zasadnicza, obywatel, rewolucja, monarchia absolutna, monarchia konstytucyjna, republika, Francja, Rzeczpospolita Obojga Narodów,</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ rozumie znaczenie konstytucji dla sposobu sprawowania rządów w państwie, □ potrafi epoce nowożytnej przyporządkować wieki, □ przyporządkować wiekowi daty: 1776, 1787, 1789, 1791, 1793, 1795, □ potrafi dokonać analizy tekstu źródłowego na podstawie zamieszczonych pod nim poleceń, □ potrafi wskazać na mapie: Francję, Rzeczpospolitą, Stany Zjednoczone Ameryki. 	<p>3.4</p> <p>3.1</p> <p>3.1</p> <p>1.4</p> <p>1.4</p>	<p>B C</p> <p>C C</p> <p>C</p>	<p>Zjednoczone Ameryki,</p> <ul style="list-style-type: none"> □ wie, że rewolucja francuska zapoczątkowała likwidację starego ładu w Europie, □ rozumie terminy: <i>Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela</i>, <i>Ludwik XVI</i>, □ rozumie, dlaczego rewolucję francuską uważa się za moment przełomowy w dziejach Europy, □ rozumie, w jakim celu uchwalono Konstytucję 3 maja, □ potrafi wyjaśnić, dlaczego w Europie trudno było wprowadzić podział władz i zasadę równości ludzi wobec prawa, a w Ameryce było to łatwiejsze. 	<p>1.2</p> <p>1.2</p> <p>3.4</p> <p>3.4</p> <p>3.4</p>	<p>A</p> <p>A</p> <p>B</p> <p>B D</p>
27.	<p>Powtórzenie i utrwalenie wiadomości (lekcje 21–26)</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustrój państwa – co to jest? 2. Różne typy ustrojów 	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna postacie i nazwy: <i>Karol Wielki, Mieszko I, Bolesław I Chrobry, Ludwik XIV, Monteskiusz, Francja, Stany Zjednoczone Ameryki, Rzeczpospolita Obojga</i> 	1.2	A	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> □ zna nazwy: <i>Ateny, Republika Rzymska, Wenecja</i>, □ wie, kiedy zostały uchwalone pierwsze konstytucje w krajach 	<p>1.2</p> <p>5.1</p>	<p>A A</p>

<p>państw w przeszłości:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ demokracja bezpośrednia, ▪ monarchia, ▪ demokracja szlachecka, ▪ monarchia absolutna, ▪ monarchia konstytucyjna, ▪ republika. <p>3. Na czym polega trójpodział władz? Kto postulował jego wprowadzenie?</p> <p>4. Co państwa współczesne odziedziczyły po dawnych epokach?</p>	<p><i>Narodów,</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ zna nazwy wielkich epok historycznych: starożytność, średniowiecze, epoka nowożytna, ☐ zna tytuły władców średniowiecznych: książę, król, cesarz, ☐ rozumie terminy: <i>państwo, ustrój, demokracja, monarchia, monarchia absolutna, monarchia konstytucyjna, republika, przywilej, szlachta, konstytucja, ustawa zasadnicza, trójpodział władzy, obywatel, rewolucja, Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela,</i> ☐ rozumie, dlaczego we współczesnych państwach demokratycznych jest stosowany trójpodział władzy, ☐ potrafi sprawnie odnajdować informacje w podręczniku i w swoim zeszytcie przedmiotowym, ☐ potrafi wyjaśnić znaczenie <i>Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela</i> dla rozwoju demokracji w krajach 	1.2	A	<p> europejskiego kręgu cywilizacyjnego,</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ rozumie terminy: <i>demokracja bezpośrednia, demokracja szlachecka, stan społeczny,</i> ☐ potrafi wymienić nazwy i scharakteryzować różne ustroje państw w przeszłości, ☐ potrafi wskazać różnice sytuacji mieszkańców państwa, które jest monarchią absolutną, monarchią konstytucyjną, republiką. 	1.2	B
		1.2	A B		3.4	D
		1.2			3.1	D
		3.4	B			
		4.1	C			
		3.4	C			

		europejskich.					
28.	Współczesna demokracja parlamentarna <i>Zagadnienia</i> 1. Demokracja przedstawicielska. 2. Parlament: <ul style="list-style-type: none"> ▪ organizacja (parlament dwuizbowy, parlament jednoizbowy, polski parlament), ▪ parlament najwyższą władzą w państwie (uchwalanie ustaw). 3. Demokratyczne wybory: <ul style="list-style-type: none"> ▪ powszechne, ▪ równe, ▪ tajne, ▪ bezpośrednio. 	Po lekcji uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, że obecnie we wszystkich krajach europejskich istnieje demokracja przedstawicielska, ☐ wie, że parlament stanowi najwyższą władzę w państwie, ☐ wie, że parlament realizuje swoją władzę poprzez uchwalanie ustaw, ☐ wie, że parlamenty mogą być zorganizowane w różny sposób, ☐ rozumie terminy: <i>demokracja, demokracja bezpośrednia, demokracja przedstawicielska, obywatel, parlament jednoizbowy, parlament dwuizbowy, parlamentarzysta, reprezentant, ustawa, wybory demokratyczne, wybory powszechne, wybory równe, wybory tajne, wybory bezpośrednie, kampania wyborcza, Sejm, Senat,</i> ☐ rozumie znaczenie wyborów parlamentarnych dla istnienia demokracji, 	1.2	A	Po lekcji uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, że pogląd, iż najwyższą władzą w państwie powinni być wszyscy obywatele, upowszechnił się w Europie po rewolucji francuskiej, ☐ wie, jak zorganizowany jest polski parlament, ☐ rozumie terminy: <i>kadencja, Kongres, Izba Reprezentantów,</i> ☐ potrafi wyjaśnić, dlaczego w XIX w. w państwach europejskich wykształciła się demokracja przedstawicielska. 	1.2	A
			1.2	A		1.2	A B
			1.2	A		1.2	D
			1.2	A		3.4	
			1.2	B			
			3.3	B			
			3.4	C			

		☐ potrafi wyjaśnić, w jakim znaczeniu używane jest słowo „sejm”, ☐ potrafi wymienić cechy demokratycznych wyborów parlamentarnych, ☐ potrafi wyjaśnić, jaka jest rola parlamentu.	3.4 3.4	C C			
29.	Współczesna demokracja parlamentarna <i>Zagadnienia</i> 1. Jak przebiegają wybory parlamentarne? 2. Po wyborach – posłowie w parlamencie: <ul style="list-style-type: none"> ▪ kluby parlamentarne, ▪ lewica, prawica, centrum. 	Po lekcji uczeń: ☐ wie, jak przebiegają wybory parlamentarne, ☐ rozumie terminy: <i>parlament, prawica, lewica, centrum, program, partia polityczna,</i> ☐ rozumie podstawy podziału partii politycznych na prawicowe, lewicowe i centrowe, ☐ wymienić najważniejsze założenia programowe partii prawicowych i lewicowych.	3.4 1.2 1.2 3.4	A B B C	Po lekcji uczeń: ☐ wie, jaką funkcję pełnią kluby parlamentarne, ☐ wie, że w zależności od kraju może działać różna liczba partii politycznych, ☐ rozumie termin: <i>klub parlamentarny,</i> ☐ przestawić genezę podziału partii na lewicowe, prawicowe i centrowe.	3.4 3.4 1.2 3.2	A A B D
30.	Współczesna demokracja parlamentarna <i>Zagadnienia</i> 1. Po wyborach. 2. Przeciwnicy demokracji parlamentarnej: <ul style="list-style-type: none"> ▪ komuniści w Rosji, ▪ faszyci we Włoszech i w Niemczech. 	Po lekcji uczeń: ☐ wie, kto wyznacza kandydata na szefa rządu w demokracji parlamentarnej, ☐ wie, że posłowie mają obowiązek pracować przede wszystkim dla dobra państwa, ☐ wie, że komuniści i faszyci zlikwidowali demokrację	5.1 5.1 3.4	A A A	Po lekcji uczeń: ☐ rozumie terminy: <i>bolszewicy, naziści, Winston Churchill, Adolf Hitler, Benito Mussolini, Józef Stalin,</i> ☐ rozumie reguły tworzenia rządu koalicyjnego, ☐ rozumie znaczenie powiedzenia Churchilla, że demokracja jest	1.2 5.1 3.4	B B B

		<p>parlamentarną w krajach, w których rządili,</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, że konsekwencją polityki Hitlera i Stalina był wybuch II wojny światowej, ☐ rozumie terminy: <i>parta polityczna, parlament, premier, koalicja, opozycja parlamentarna, komunizm, faszyzm, Anglia, Niemcy, Polska, Rosja, Stany Zjednoczone,</i> ☐ potrafi przyporządkować wiekowi daty: 1917, 1922, 1933, ☐ potrafi wskazać na mapie: Anglię, Niemcy, Polskę, Rosję, Stany Zjednoczone. 	3.4	A	<p>fatalnym ustrojem, ale jak dotąd ludzie nie wymyślili nic lepszego,</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ potrafi wyjaśnić, w jaki sposób tworzony jest rząd w demokracji parlamentarnej, ☐ potrafi wymienić działania komunistów w Rosji oraz faszystów we Włoszech i Niemczech, które doprowadziły do likwidacji demokracji parlamentarnej. 	3.4	D
			1.2	B		3.4	D
			3.1	C			
			1.4	C			
31.	<p>Władza wykonawcza we współczesnej demokracji</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Co to jest władza wykonawcza w demokracji parlamentarnej – zasada trójpodziału władz. 2. Kto jest głową państwa, a kto rządzi państwem: <ul style="list-style-type: none"> ▪ jak powoływany jest rząd w demokracji parlamentarnej, 	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, że w demokracjach parlamentarnych głowa państwa często nie ma rzeczywistej władzy, ☐ wie, że w Polsce głową państwa jest prezydent, a rzeczywista władza spoczywa w rękach premiera, ☐ rozumie terminy: <i>demokracja parlamentarna, trójpodział władzy, władza ustawodawcza, władza</i> 	5.1	A	<p>Po lekcji uczeń:</p> <p>Potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ potrafi podać przykłady demokracji parlamentarnych, gdzie głową państwa jest: prezydent, król, ☐ potrafi podać przykłady demokracji parlamentarnych, w których rzeczywistą władzę ma: prezydent, premier. 	5.1	D
			5.1	A	5.1	D	
			1.2	B			

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kto może być głową państwa w demokracji parlamentarnej (prezydent, król), ▪ kto może mieć rzeczywistą władzę (prezydent, premier). <p>3. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej.</p>	<p><i>wykonawcza, prezydent, premier, król, monarcha, republika, monarchia konstytucyjna, Karol Monteskusz, Belgia, Czechy, Dania, Hiszpania, Holandia, Japonia, Norwegia, Polska, Rosja, Szwecja, Stany Zjednoczone,</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ rozumie zasadę trójpodziału władz, ☐ rozumie, że demokracja parlamentarna może być republiką lub monarchią konstytucyjną, ☐ potrafi wskazać na mapie państwa: Belgia, Czechy, Dania, Hiszpania, Holandia, Japonia, Norwegia, Polska, Rosja, Szwecja, Stany Zjednoczone, ☐ potrafi dokonać analizy tekstu Konstytucji RP na podstawie poleceń. 	<p>3.3</p> <p>3.6</p> <p>1.4</p> <p>1.4</p>	<p>B B</p> <p>C</p> <p>C</p>			
32.	<p>Władza wykonawcza w demokracji parlamentarnej</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <p>1. Władza wykonawcza – rząd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ szef rządu – premier, 	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, jakie funkcje wypełnia rząd, ☐ rozumie terminy: <i>trójpodział władzy, władza wykonawcza, rząd, premier, minister, ministerstwo, aparat państwowy, Rada Ministrów,</i> 	<p>5.1</p> <p>1.2</p>	<p>A B</p>	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, jakimi sprawami zajmuje się: MENiS, Ministerstwo Finansów, MSWiA, MON, ☐ rozumie terminy: <i>dymisja, wotum nieufności, Ministerstwo</i> 	<p>5.1</p> <p>1.2</p>	<p>A</p> <p>B</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ polski rząd – Rada Ministrów. <ol style="list-style-type: none"> 2. Rząd i jego zadania. 3. Ministerstwa – czyli wszystko w rękach fachowców. 4. Budżet państwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ rozumie znaczenie ustawy budżetowej dla państwa, ☐ potrafi sformułować opinię i ją uzasadnić. 	3.4	A	<i>Edukacji Narodowej i Sportu, Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Obrony Narodowej.</i>		
			2.2	C			
33.	<p>Samorząd we współczesnym państwie</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Co to jest samorząd? 2. Samorząd terytorialny: <ul style="list-style-type: none"> ▪ struktura, ▪ kompetencje. 3. Samorzady zawodowe. 4. Samorząd gospodarczy. 	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, jaka jest struktura samorządu terytorialnego, ☐ wie, jakie są kompetencje samorządu terytorialnego, ☐ wie, w jakiej gminie, w jakim powiecie, województwie mieszka, ☐ rozumie terminy: <i>samorząd, samorząd terytorialny, gmina, powiat, województwo, sołtys, wójt, burmistrz, prezydent miasta, starosta, marszałek województwa, rada miejska, rada gminna, rada powiatowa, rada wojewódzka,</i> ☐ rozumie, dlaczego istnieje samorząd terytorialny, samorzady zawodowe i samorząd gospodarczy, ☐ potrafi przedstawić rolę samorządu w państwie 	5.1	A	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, jakie są typy samorządów, ☐ wie, jakie są zadania samorządów zawodowych, ☐ rozumie terminy: <i>samorzady zawodowe, samorząd gospodarczy.</i> 	5.1	A
			5.1	A		5.1	A
			5.1	A		1.2	B
			1.2	B			
			5.1	B			
			5.1	C			

		demokratycznym, – potrafi wskazać na mapie Polski i regionu gminę, w której mieszka, powiat, województwo.	3.1	C			
34.	Samorząd we współczesnym państwie <i>Zagadnienia</i> Spotkanie klasy z członkiem lub pracownikiem władz samorządowych miejscowości, w której mieszkają uczniowie.	Po lekcji uczeń: ☐ rozumie, w jaki sposób działalność samorządu terytorialnego wpływa na życie mieszkańców, ☐ potrafi zadawać pytania dotyczące określonego zagadnienia, ☐ potrafi sporządzić notatkę.	3.4 5.1 2.1	B C C	Po lekcji uczeń: – wie, jakie zadania stawiają przed sobą władze samorządowe miejscowości.	3.4	A
35.	Samorząd w szkole <i>Zagadnienia</i> 1. Samorząd szkolny. 2. Wybory do samorządu szkolnego. 3. Kandyduję do samorządu szkolnego.	Po lekcji uczeń: ☐ wie, jakie są uprawnienia samorządu szkolnego, ☐ rozumie, czemu służy samorząd szkolny, ☐ potrafi ocenić programy wyborcze, ☐ potrafi dokonać analizy tekstu źródłowego.	5.1 5.1 3.4 1.4	A B C C	Po lekcji uczeń: – potrafi przygotować program wyborczy.	3.4	D
36.	Powtórzenie i utrwalenie wiadomości (lekcje 28–35) <i>Zagadnienia</i> 1. władza ustawodawcza w państwie demokratycznym:	Po lekcji uczeń: ☐ wie, jak zorganizowany jest polski parlament, ☐ wie, że urząd głowy państwa w demokracji parlamentarnej może nosić różne nazwy, ☐ zna zasady powoływania	5.1 5.1 5.1	A A A	Po lekcji uczeń: ☐ potrafi wyjaśnić, czym mogą różnić się parlamenty różnych państw, ☐ potrafi omówić zasady działania i funkcje rządu	5.1 3.4	D D

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ struktura i zasady funkcjonowania, ▪ wybory parlamentarne, ▪ organizacja pracy parlamentu. <p>2. Głowa państwa w demokracji parlamentarnej – zakres uprawnień.</p> <p>3. Władza wykonawcza w demokracji parlamentarnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ jak powoływany jest rząd, ▪ w jakich okolicznościach rząd może zostać odwołany, ▪ czym zajmuje się rząd, ▪ co to jest aparat państwowy i czemu służy. <p>4. Samorząd – jakie samorządy działają w Polsce, jakie są ich zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ samorząd terytorialny, ▪ samorząd zawodowy, ▪ samorząd gospodarczy, ▪ samorząd szkolny. 	<p>rządu w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ zna strukturę samorządu terytorialnego w Polsce, ☐ rozumie terminy: <i>demokracja, demokracja przedstawicielska, trójpodział władzy, władza ustawodawcza, władza wykonawcza, władza sędziowska, obywatel, parlament jednoizbowy, parlament dwuizbowy, rząd, prezydent, monarcha, premier, minister, wybory demokratyczne, wybory: powszechne, równe, tajne, bezpośrednie, partia polityczna, aparat państwowy, samorząd, samorząd terytorialny, Sejm, Senat, Rada Ministrów,</i> ☐ rozumie, dlaczego obecnie istnieją demokracje przedstawicielskie, ☐ rozumie znaczenie demokratycznych wyborów dla istnienia demokracji, ☐ potrafi sprawnie odnajdować informacje w podręczniku i swoim zeszycie przedmiotowym, 	<p>5.1</p> <p>1.2</p> <p>3.4</p> <p>3.4</p> <p>4.1</p> <p>3.4</p>	<p>A</p> <p>B</p> <p>B</p> <p>B</p> <p>C</p> <p>C</p>	<p>w demokracji parlamentarnej.</p>		
--	---	--	---	---	-------------------------------------	--	--

		☐ potrafi wyjaśnić funkcje parlamentu, rządu i władzy sądowniczej w demokracji, ☐ potrafi wyjaśnić, na czym polegają demokratyczne wybory parlamentarne, ☐ potrafi omówić uprawnienia samorządu terytorialnego, ☐ potrafi wyjaśnić, czemu istnieją samorządy: zawodowe, gospodarczy, szkolny.	3.4	C			
			3.4	C			
			3.2	C			
37.	Władza sądownicza <i>Zagadnienia</i> 1. Zasada trójpodziału władzy Karola Monteskiusza: <ul style="list-style-type: none"> ▪ władza ustawodawcza, ▪ władza wykonawcza, ▪ władza sądownicza. 2. Na straży prawa. 3. Przed sądem Rzeczypospolitej.	Po lekcji uczeń: ☐ wie, że we współczesnych państwach demokratycznych obowiązuje zasada równości wszystkich obywateli wobec prawa, ☐ wie, że w procesach karnych kary orzekane są na podstawie kodeksu karnego, ☐ wie, że kara winna być dostosowana do przestępstwa, ☐ rozumie terminy: <i>trójpodział władzy, władza ustawodawcza, władza wykonawcza, władza sądownicza, zasada równości wobec prawa, policja, prokurator, sędzia, adwokat, świadek, śledztwo,</i>	5.1	A	Po lekcji uczeń: ☐ potrafi wyjaśnić, jakie są zadania prokuratora, sędziego, adwokata, ☐ potrafi wyjaśnić, na czym polega kara więzienia w zawieszeniu.	3.4	D D
			5.1	A		3.4	
			3.2	A			
			1.2	B			

		<p><i>proces sądowy, obrona, wyrok, kodeks karny,</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ rozumie, jaki jest cel kary wymierzonej przez sąd, ☐ potrafi przedstawić zasadę trójpodziału władzy, ☐ potrafi wyjaśnić, jakie funkcje spełnia w państwie demokratycznym władza sądownicza, ☐ potrafi formułować argumenty, ☐ potrafi dokonać analizy tekstu źródłowego pod kierunkiem nauczyciela. 	3.4	B C			
			3.4	C			
			3.4				
				C C			
			3.4				
			1.4				
38.	<p>Władza sądownicza</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nie tylko przestępcy stają przed sądem. 2. Gdy jesteśmy niezadowoleni z wyroku. 3. Na straży konstytucji. 	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, że najwyższą instancją sądowniczą w Polsce jest Sąd Najwyższy, ☐ rozumie terminy: <i>władza sądownicza, sąd, kodeks prawa cywilnego, konstytucja, ustawa, Sąd Najwyższy,</i> ☐ rozumie, dlaczego możliwe jest odwołanie się do sądu wyższej instancji, ☐ potrafi wyjaśnić, jakie dziedziny życia regulują zapisy kodeksu prawa cywilnego, ☐ potrafi formułować 	5.1	A B	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, że Polska uznaje wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Obywatela w Strasburgu, ☐ wie, jakie są zadania Trybunału Konstytucyjnego. ☐ rozumie terminy: <i>wyższa instancja, apelacja, Sąd Apelacyjny, Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu, Trybunał Konstytucyjny.</i> 	5.1	A
			1.2	B C		3.4	A B
			5.1	C		1.2	
			5.1	C			
			3.4				
			1.4				

		argumenty, – potrafi wskazać na mapie Strasburg.					
39.	Prawa i obowiązki obywatelskie <i>Zagadnienia</i> 1. Kto to jest obywatel? 2. Prawa obywatelskie w różnych krajach demokratycznych. 3. Prawa obywatela Rzeczypospolitej Polskiej. 4. Obowiązki obywatela Rzeczypospolitej Polskiej. 5. Obowiązek obrony ojczyzny.	Po lekcji uczeń: ☐ wie, że prawa i obowiązki obywateli Rzeczypospolitej są zapisane w konstytucji, ☐ wie, jakie są najważniejsze obowiązki obywatela wobec państwa, ☐ rozumie terminy: <i>obywatel, prawa obywatelskie, obowiązki obywatelskie, konstytucja,</i> ☐ rozumie znaczenie praw i obowiązków obywatelskich zapisanych w konstytucji z 1997 r., ☐ potrafi, korzystając z podręcznika, wymienić prawa i obowiązki obywatela polskiego, ☐ potrafi formułować argumenty, ☐ potrafi dokonać analizy tekstu źródłowego na podstawie podanych pytań.	5.1	A			
			5.1	A			
			1.2	B			
			5.1	B			
			4.1	C			
			3.4	C			
			1.4	C			
40.	Prawa i obowiązki obywatelskie <i>Zagadnienia</i> 1. Dlaczego płacimy	Po lekcji uczeń: ☐ wie, na jakie cele przeznaczane są podatki, ☐ wie, że dzieci i młodzież objęte są obowiązkiem	5.1	A A	Po lekcji uczeń: ☐ wie, że w przeszłości ludzie również płacili podatki, ☐ rozumie terminy:	5.1	A
			5.1			1.2	B

	<p>podatki?</p> <p>2. Czy w dawnych czasach ludzie płacili podatki?</p> <p>3. Obowiązek przestrzegania prawa,</p> <p>4. Obowiązek szkolny.</p>	<p>szkolnym,</p> <p>☐ rozumie terminy: obowiązki obywatelskie, podatki,</p> <p>☐ rozumie konieczność płacenia podatków,</p> <p>☐ potrafi wyjaśnić, dlaczego podstawowym obowiązkiem każdego obywatela jest przestrzeganie prawa,</p> <p>☐ potrafi formułować rzeczowe argumenty.</p> <p>–</p>	<p>1.2</p> <p>3.4</p> <p>3.4</p> <p>3.4</p>	<p>B B</p> <p>C</p> <p>C</p>	<p><i>podatek VAT, obowiązek szkolny,</i></p>		
41.	<p>Nasze prawa</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <p>1. Prawa człowieka i obywatela.</p> <p>2. Konstytucyjne prawa obywateli Polski.</p> <p>3. Konwencja Praw Dziecka:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prawo do życia i rozwoju, ▪ prawo do wychowania w rodzinie, ▪ prawo do prywatności i do tajemnicy korespondencji. 	<p>Po lekcji uczeń:</p> <p>☐ wie, że fundamentalną zasadą wprowadzoną w czasach rewolucji francuskiej jest zasada równości wszystkich ludzi wobec prawa,</p> <p>☐ wie, że Polska przyjęła Konwencję Praw Dziecka,</p> <p>☐ rozumie terminy: <i>Organizacja Narodów Zjednoczonych, Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela, Konwencja Praw Dziecka,</i></p> <p>☐ rozumie, dlaczego niektóre prawa zyskuje się wraz z osiągnięciem określonego wieku,</p> <p>☐ potrafi dokonać pod</p>	<p>3.4</p> <p>1.2</p> <p>1.2</p> <p>3.4</p> <p>1.4</p>	<p>A</p> <p>A B</p> <p>B</p> <p>C</p>	<p>Po lekcji uczeń:</p> <p>☐ rozumie termin <i>konwencja</i> i zna daty: 1789, 1989, 1991,</p> <p>☐ rozumie cel uchwalenia Konwencji Praw Dziecka,</p> <p>☐ potrafi wyjaśnić znaczenie zasady równości wszystkich obywateli wobec prawa w życiu społeczeństwa,</p> <p>☐ potrafi wyjaśnić znaczenie praw dziecka wymienionych w podręczniku.</p>	<p>1.2</p> <p>3.2</p> <p>3.2</p> <p>3.2</p>	<p>B</p> <p>B C</p> <p>D</p>

		<p>kierunkiem nauczyciela analizy porównawczej tekstów źródłowych,</p> <p>– potrafi przyporządkować wiekom daty: 1789, 1989, 1991.</p>	3.1	C			
42.	<p>Nasze prawa</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <p>1. Konwencja Praw Dziecka:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prawo do wypowiedzi, ▪ prawo do życia bez przemocy, ▪ zasada poszanowania godności, ▪ zasada równości. <p>2. Każdy człowiek powinien przestrzegać prawa.</p> <p>3. Dokumenty, w których zapisane są nasze prawa.</p>	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, jakie prawa przysługują dzieciom, ☐ rozumie termin <i>Konwencja Praw Dziecka</i>, ☐ potrafi dokonać pod kierunkiem nauczyciela analizy tekstów źródłowych, ☐ potrafi przyporządkować wiekowi daty: 1989, 1991. 	5.1	A B	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ rozumie termin <i>konwencja</i> i zna daty 1989, 1991, ☐ potrafi wyjaśnić znaczenie praw dziecka wymienionych w podręczniku. 	1.2	B
			1.2	C C		3.2	D
			1.4				
			3.1				

43.	Nasze prawa <i>Zagadnienie</i> 1. Regulamin naszej szkoły.	Po lekcji uczeń: ☐ wie, że regulamin szkolny i inne dokumenty powinny być zgodne z konstytucją i Konwencją Praw Dziecka, ☐ rozumie terminy: <i>konstytucja, Konwencja Praw Dziecka,</i> ☐ rozumie, dlaczego konstytucja i Konwencja Praw Dziecka są aktami nadrzędnymi wobec innych dokumentów.	5.1 1.2 3.2	A B B	Po lekcji uczeń ☐ rozumie termin <i>konwencja,</i> ☐ potrafi dokonać pod kierunkiem nauczyciela analizy porównawczej tekstów.	1.2 1.4	B D
44.	Powtórzenie i utrwalenie wiadomości (lekcje 37–43) <i>Zagadnienia</i> 1. Rzymskie korzenie współczesnego prawa. 2. Przed sądem: <ul style="list-style-type: none"> ▪ sprawa karna, sprawa cywilna, ▪ kiedy można stanąć przed sądem, ▪ uczestnicy procesu – jakie role odgrywają. 3. Konstytucyjne prawa i obowiązki obywatela Rzeczypospolitej Polskiej: <ul style="list-style-type: none"> ▪ prawa obywatelskie, ▪ obowiązki 	Po lekcji uczeń: ☐ wie, jakie funkcje pełnią: sędzia, prokurator, adwokat, świadek w procesie sądowym, ☐ wie, jakie prawa mają osoby niepełnoletnie, ☐ rozumie terminy: <i>władza ustawodawcza, władza wykonawcza, władza sędziowska, zasada równości wobec prawa, prawo pisane, policja, prokurator, sędzia, adwokat, proces sądowy, kodeks prawa karnego, kodeks prawa cywilnego, konstytucja, Konwencja Praw Dziecka,</i>	5.1 5.1 1.2 3.4	A A B B	Po lekcji uczeń: ☐ wie, jakie warunki muszą być spełnione, by jakaś osoba stanęła przed sądem, ☐ zna prawa i obowiązki obywatela RP, ☐ wie, kim był Monteskiusz, ☐ rozumie termin <i>trójpodział władzy,</i> ☐ rozumie, dlaczego została uchwalona Konwencja Praw Dziecka, ☐ wyjaśnić, dlaczego sądownictwo zostało wyodrębnione jako jedna z władz.	5.1 5.1 1.2 1.2 3.2 3.2	A A A B B D

	<p>obywatelskie,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ dlaczego obywatele mają obowiązki wobec państwa. <p>4. Prawa dziecka.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ rozumie podział na prawo karne i cywilne, ☐ potrafi sprawnie odnajdować informacje w podręczniku i w swoim zeszytce przedmiotowym, ☐ potrafi wyjaśnić, na czym polega zasada równości wszystkich obywateli wobec prawa, ☐ potrafi formułować rzeczowe argumenty, ☐ potrafi sformułować krótką wypowiedź na piśmie. 	4.1	C			
			3.2	C			
			3.4	C C			
			2.3				
45.	<p>Sąsiedzi Polski dawniej i dziś</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <p>1. Sąsiedzi Polski dawniej:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ gdy powstawało państwo (X–XI w.), ▪ w czasach Kazimierza Wielkiego, ▪ po unii z Litwą – w czasach Władysława Jagiełły, ▪ w okresie Rzeczypospolitej Obojga Narodów (XVIII w.), ▪ w okresie II Rzeczypospolitej, 	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ zna nazwy: państwo polsko-litewskie, Rzeczpospolita Obojga Narodów, II Rzeczpospolita, III Rzeczpospolita, Polska Rzeczpospolita Ludowa, ☐ wie, że państwo polskie na przestrzeni wieków zmieniało swój zasięg terytorialny. ☐ wie, że państwo polskie przez kilka wieków pozostawało w związku z Wielkim Księstwem Litewskim, ☐ wie, że przez okres istnienia państwa polskiego zmieniali 	1.2	A	Po lekcji uczeń: – wie, z jakimi państwami Polska graniczy współcześnie.	1.4	A
			3.4	A A			
			3.4	A			
			5.1	B			
			5.1				

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, <p>2. Sąsiedzi Polski dziś.</p>	<p>się jego sąsiedzi,</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ rozumie, dlaczego należy posiadać informacje na temat państw sąsiednich, ☐ potrafi wskazać na mapie państwa leżące nad Bałtykiem, ☐ potrafi wskazać na mapie historycznej państwa, z którymi państwo polskie graniczyło w X–XI w., w XIV w., w XV w., w XVI–XVIII w., w dwudziestoleciu międzywojennym, po II wojnie światowej, ☐ potrafi wskazać na mapie państwa, z którymi Polska graniczy współcześnie, ☐ potrafi wskazać na osi czasu daty 1385, 1569, 1791, 1795, ☐ potrafi przyporządkować wymienione daty wiekom. 	<p>1.4</p> <p>1.4</p> <p>1.4</p> <p>3.1</p> <p>3.1</p>	<p>C C</p> <p>C</p> <p>C C</p>			
46.	<p>Sąsiedzi Polski dawniej i dziś</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <p>1. Rosja w przeszłości.</p> <p>2. Rosja obecnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ największe państwo na świecie, ▪ państwo wielonarodowe, 	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ zna nazwy: Rosja, Litwa, Białoruś, Ukraina, Federacja Rosyjska, Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich, ☐ wie, że nazwy państw zmieniały się na przestrzeni wieków, ☐ wie, że Rosja jest państwem 	<p>1.2</p> <p>5.1</p> <p>3.4</p>	<p>A</p> <p>A</p> <p>A</p>	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ zna nazwy: Ruś, Księstwo Kijowskie, Wielkie Księstwo Moskiewskie, ☐ rozumie termin <i>Duma</i>, ☐ omówić stosunki polsko-rosyjskie w przeszłości. 	<p>1.2</p> <p>1.2</p> <p>5.1</p>	<p>A</p> <p>B C</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ustrój Federacji Rosyjskiej, ▪ kultura Rosji. <p>3. Polsko-rosyjskie stosunki sąsiedzkie – w przeszłości i obecnie.</p>	<p>wielonarodowym,</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, że obecnie stosunki Rosji i Polski są partnerskie, ☐ wie, że na terytorium Rosji mieszkają Polacy, ☐ rozumie terminy: <i>parlament, prezydent, suwerenność,</i> ☐ rozumie, dlaczego należy posiadać informacje na temat państw sąsiednich, ☐ potrafi wskazać na mapie Rosję, ☐ potrafi wskazać na mapie: Moskwę, Petersburg. 	<p>3.4</p> <p>3.4</p> <p>1.2</p> <p>5.1</p> <p>1.4</p> <p>1.4</p>	<p>A A</p> <p>B B</p> <p>C C</p>			
47.	<p>Sąsiedzi Polski – dawniej i dziś</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Państwo litewskie w przeszłości. 2. Litwa współczesna. 3. Stosunki polsko- litewskie w przeszłości i obecnie. 4. Białoruś. 	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ zna nazwy i postacie: Adam Mickiewicz, Białoruś, Litwa, Wielkie Księstwo Litewskie, Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich, ☐ wie, jak układają się współcześnie stosunki polsko-litewskie, ☐ wie, że Białoruś ma bogatą i ciekawą kulturę ludową, ☐ wie, że na Litwie i Białorusi mieszkają Polacy, ☐ rozumie pojęcie: <i>republika parlamentarna,</i> ☐ rozumie, dlaczego należy posiadać wiedzę dotyczącą państw sąsiednich, 	<p>1.2</p> <p>5.1</p> <p>3.4</p> <p>3.4</p> <p>1.2</p> <p>5.1</p>	<p>A</p> <p>A A</p> <p>A B</p> <p>B</p>	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ zna nazwy: Białoruska Socjalistyczna Republika radziecka, Litewska Socjalistyczna Republika Radziecka, ☐ rozumie, dlaczego stosunki polsko-litewskie w przeszłości były skomplikowane, ☐ potrafi przedstawić związki polsko-litewskie w przeszłości. 	<p>1.2</p> <p>3.4</p> <p>5.1</p>	<p>A</p> <p>B</p> <p>D</p>

		☐ potrafi wskazać na mapie Wielkie Księstwo Litewskie, współczesne państwo litewskie, Białoruś, ☐ potrafi wskazać na mapie Białoruską SSR i tereny białoruskie, które należały do II RP, ☐ potrafi wskazać na mapie historyczne i współczesnej: Wilno, Mińsk, Kłajpedę, Nowogródek, Brześć nad Bugiem, ☐ potrafi przyporządkować wiekom daty: 1385, 1795, 1918, 1940, 1990.	1.4	C			
			1.4	C			
			1.4	C			
			3.1	C			
48.	Sąsiedzi Polski dawniej i dziś <i>Zagadnienia</i> 1. Przeszłość Ukrainy. 2. Przyczyny konfliktów polsko-ukraińskich w przeszłości. 3. Ukraina obecnie. 4. Współczesne stosunki polsko-ukraińskie. 5. Słowacja.	Po lekcji uczeń: ☐ zna postacie i nazwy: Czechy, Słowacja, Ukraina, Węgry, Czechosłowacja, Królestwo Polskie, Królestwo Węgierskie, Rzeczpospolita Obojga Narodów, Śląsk Cieszyński, ☐ wie, że na terenie Ukrainy mieszkają Polacy, ☐ wie, że samodzielne państwa: ukraińskie i słowackie powstały w latach dziewięćdziesiątych XX w., ☐ rozumie terminy: <i>prawosławie, cerkiew,</i>	1.2	A	Po lekcji uczeń: ☐ zna postacie i nazwy: księżę Włodzimierz, Bohdan Chmielnicki, Ruś Kijowska, ☐ wie, że nazwy Ukraina zaczęto używać w XVI– XVII w. ☐ potrafi wyjaśnić, dlaczego dochodziło do konfliktów polsko-ukraińskich.	1.2	A
			3.4	A A		1.2	A D
			5.1	B		3.2	
			1.2				

		<p><i>republika parlamentarna,</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ rozumie, dlaczego należy posiadać informacje na temat państw sąsiedzkich, 5.1 B ☐ potrafi wskazać na mapie: Słowację, Ukrainę, Węgry, Królestwo Węgierskie, 1.4 C ☐ potrafi wskazać na mapie: Kijów, Lwów, Bratysławę, 3.4 C ☐ potrafi wskazać na mapie Dniepr, 1.4 C ☐ potrafi przyporządkować wiekom daty: 988, 1364, 1918, 1939, 1991. 3.1 C 					
49.	<p>Sąsiedzi Polski - dawniej i dziś</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <p>1. Czechy:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ znaczenie w regionie. ▪ Praga, ▪ związki polsko-czeskie. <p>2. Niemcy:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zróżnicowanie geograficzne Niemiec, ▪ zróżnicowanie polityczne Niemiec, ▪ stosunki polsko-niemieckie w przeszłości i obecnie. 	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ zna nazwy, postacie: Jagiellonowie, Bolesław Chrobry, Karol Wielki, Mieszko I, św. Wojciech, Czechy, Niemcy, Czechosłowacja, Prusy, Saksonia, 1.2 A ☐ wie, że Niemcy przez wiele stuleci były podzielone politycznie, 1.2 A A ☐ wie, że w rozbiorach Polski brały udział Prusy, 5.1 A ☐ wie, że obecne stosunki z Niemcami i Czechami są dobre, 5.1 A ☐ wie, że na terenie Śląska Cieszyńskiego (Czechy) i 3.4 		<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ zna nazwy, postacie: Dąbrówka, Johann Wolfgang Goethe, Immanuel Kant, Ryszard Wagner, Waclaw I, Waclaw II, Brandenburgia, Niemiecka Republika Demokratyczna, Republika Federalna Niemiec, 1.2 A ☐ wie, że w Pradze powstał pierwszy uniwersytet w Europie Środkowej, 5.1 A B ☐ rozumie historyczne przyczyny niechęci między Polakami a 5.1 D 			

		<p>Niemiec mieszkają Polacy,</p> ☐ rozumie, dlaczego należy posiadać wiedzę dotyczącą państw sąsiednich,	5.1	B	Niemcami,	1.4	D
		☐ potrafi wskazać na mapie Śląsk Cieszyński,	1.4	D D	☐ potrafi omówić kontakty Polski z Czechami,		
		☐ potrafi wskazać na mapie: Akwizgran (Aachen), Berlin, Drezno, Frankfurt, Kolonię, Norymbergę, Poczdam, Pragę,	1.4		☐ potrafi wskazać na mapie: Czechy, Czechosłowację, Brandenburgię, Niemcy, Prusy, Saksonię, NRD, RFN.		
		☐ potrafi przyporządkować wiekom daty: 1348, 1871, 1990.	3.1	D			
50.	<p>Sąsiedzi zza morza</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <p>1. Szwecja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ obszar i zaludnienie, ▪ stosunki międzynarodowe Szwecji w przeszłości i obecnie. <p>2. Finlandia.</p> <p>3. Łotwa i Estonia.</p>	<p>Po lekcji uczeń:</p> ☐ wie, że zgodnie z tradycją święty Mikołaj pochodzi z Laponii, która jest częścią Finlandii,	1.2	A	<p>Po lekcji uczeń:</p> ☐ wie, że w przeszłości Szwedzi byli bardzo wojowniczym narodem,	1.2	A A
		☐ wie, że Finlandia jest jednym z najszybciej rozwijających się państw w Unii Europejskiej,	1.2	A	☐ wie, że w Finlandii i na Łotwie znajduje się wiele jezior,	3.4	B B
		☐ wie, że do początku XX w. Estończycy i Łotysze nie mieli własnego państwa,	3.4	A A	☐ rozumie termin: <i>państwo neutralne</i> ,	1.2	D
		☐ wie, że część Łotwy znajdowała się w granicach Rzeczypospolitej Obojga Narodów,	3.4	A	☐ rozumie, dlaczego Polacy przybywali do Szwecji,	3.4	
		☐ wie, że w Szwecji i na Łotwie mieszkają Polacy,	3.4		☐ potrafi omówić stosunki polsko-szwedzkie.	3.4	

		☐ rozumie terminy: „ <i>potop</i> ” szwedzki, <i>Estonia, Finlandia, Łotwa, Rosja, Szwecja, Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich, Państwo Zakonu Krzyżackiego, Rzeczpospolita Obojga Narodów, Organizacja Narodów Zjednoczonych, Unia Europejska,</i> ☐ rozumie, dlaczego należy posiadać informacje na temat państw sąsiednich, ☐ potrafi wskazać na mapie: Estonię, Finlandię, Łotwę i Szwecję, ☐ wskazać na mapie: Państwo Zakonu Krzyżackiego, Rzeczpospolitą Obojga Narodów, ☐ potrafi wskazać na mapie: Helsinki, Rygę, Tallin, Sztokholm, Morze Bałtyckie, Laponię, ☐ potrafi przyporządkować wiekom daty: 1655, 1660, 1918, 1990.	1.2 3.4 1.4 1.4 1.4 3.1	B B C C C C			
51.	Zwiedzamy sąsiednie kraje <i>Zagadnienia</i>	Po lekcji uczeń: – rozumie, dlaczego należy posiadać informacje na temat	3.4	B	Po lekcji uczeń: – zna najciekawsze miejsca w krajach sąsiednich.	5.1	A

	Zwiedzamy sąsiednie kraje.	<p>państw sąsiednich,</p> ☐ potrafi wyszukać źródła informacji dla opracowania podanego zagadnienia,	5.1	C			
		☐ zaprezentować przygotowane zagadnienie,	3.4	C C			
		☐ wskazać na mapie: Białoruś, Czechy, Estonię, Finlandię, Litwę, Łotwę, Niemcy, Rosję, Słowację, Szwecję, Ukrainę,	3.1	C			
		☐ wskazać na mapie: Berlin, Bratysławę, Helsinki, Mińsk, Moskwę, Kijów, Pragę, Rygę, Tallin, Wilno.	3.1				
52.	Sąsiedzi Polski – dawniej i dziś <i>Zagadnienia</i> 1. Nasi sąsiedzi – co o nich wiemy? 2. Polacy poza granicami Polski. 3. Nasi sąsiedzi i my – obecnie i w przeszłości.	Uczeń po lekcji: ☐ wie, w których krajach sąsiadujących z Polską mieszka wielu Polaków, ☐ rozumie, dlaczego należy posiadać informacje na temat państw sąsiednich, ☐ przygotować krótką wypowiedź pisemną, ☐ potrafi wskazać na mapie: Białoruś, Czechy, Danię, Estonię, Finlandię, Litwę, Łotwę, Niemcy, Rosję, Słowację, Szwecję, Ukrainę, ☐ potrafi wskazać na mapie: Berlin, Bratysławę, Helsinki, Kopenhagę, Mińsk,	1.2	A B	Uczeń po lekcji: ☐ potrafi interpretować posiadane informacje, ☐ potrafi ocenić stosunki Polski z poszczególnymi sąsiadami w przeszłości i obecnie.	5.1	C D
		☐ rozumie, dlaczego należy posiadać informacje na temat państw sąsiednich,	5.1	C C		3.4	
		☐ przygotować krótką wypowiedź pisemną,	2.3				
		☐ potrafi wskazać na mapie: Białoruś, Czechy, Danię, Estonię, Finlandię, Litwę, Łotwę, Niemcy, Rosję, Słowację, Szwecję, Ukrainę,	1.4	C			
		☐ potrafi wskazać na mapie: Berlin, Bratysławę, Helsinki, Kopenhagę, Mińsk,	1.4				

		Moskwę, Kijów, Pragę, Tallin, Wilno.					
53.	<p>Integracja europejska i udział Polski w organizacjach międzynarodowych</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja Narodów Zjednoczonych. 2. Integracja europejska. 3. Polska w Unii Europejskiej. 	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ zna nazwy: Organizacja Narodów Zjednoczonych, Unia Europejska, Komisja Europejska, ☐ wie, że ONZ została założona po II wojnie światowej, ☐ wie, jakie są cele działalności ONZ, ☐ wie, że Polska jest aktywnym członkiem ONZ, ☐ wie, że Polska i dziewięć innych krajów wstąpiły do UE w maju 2004 r., ☐ rozumie terminy: <i>kompromis, suwerenność, euro, złotówka,</i> ☐ potrafi przyporządkować wiekom daty: 1945, 1957, 1989, 1993, 2004, ☐ potrafi wskazać na mapie kraje należące do UE. 	1.2	A	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ zna nazwy: Europejska Wspólnota Gospodarcza, Parlament Europejski, ☐ rozumie termin: <i>integracja,</i> ☐ rozumie, w jakim celu istnieje UE, ☐ rozumie, dlaczego w Polsce nie wprowadzono euro, ☐ omówić organizację Unii Europejskiej, ☐ potrafi wskazać korzyści, jakie wnoszą państwa i obywatele UE z przynależności do niej, ☐ potrafi wskazać korzyści, jakie wnosi Polska z przynależności do UE. 	1.2	A
			1.2	A		1.2	B B
			1.2	A		3.2	B
			3.2	A		3.2	C D
			3.4	A		3.4	
			3.4	A		3.4	
			1.2	B		3.2	D
			1.4	C		3.2	
			1.4	C			
54.	<p>Praca i jej efekty</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dzieje człowieka – dziejami pracy. 2. Specjalizacja pracy. 3. Dlaczego pracujemy? 	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, że w ciągu wieków dokonywano wynalazków, które usprawniały pracę, ☐ wie, jakie są przyczyny bezrobocia, ☐ rozumie terminy: 	1.2	A	<p>Uczeń po lekcji:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ przytoczyć przykłady pracy pozostawiającej efekty materialne i pracy, która takich efektów nie pozostawia, ☐ wyjaśnić, na czym 	3.4	C
			3.2	A B		3.2	D
			1.2				

	<p>4. Bezrobocie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przyczyny gospodarcze, ▪ skutki psychologiczne, społeczne. 	<p><i>specjalizacja, pieniądz, bezrobocie,</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ rozumie, dlaczego pojawiła się specjalizacja pracy, ☐ rozumie znaczenie pieniądza w systemie pracy i wymiany jej wyników, ☐ potrafi wymienić motywy podejmowania przez ludzi pracy. 	<p>3.2 3.2 3.2</p>	<p>B B C</p>	<p>polegają pozagospodarcze negatywne skutki bezrobocia.</p>		
<p>55.</p>	<p>Praca i jej efekty</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <p>1. Praca wolna i praca przymusowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ niewolnictwo w państwach starożytnych, ▪ niewolnictwo w epoce nowożytnej w obu Amerykach, ▪ praca pańszczyźniana chłopów w krajach europejskich, np. w Polsce, ▪ praca przymusowa więźniów w systemach totalitarnych: w ZSRR, w hitlerowskich Niemczech. 	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ że pracę podejmujemy w celu uzyskania jak najwyższych zarobków, ale także dla osiągnięcia satysfakcji, ☐ rozumie terminy: <i>praca wolna, praca przymusowa, wolność osobista, pańszczyzna, predyspozycje, kwalifikacje, wydajność,</i> ☐ rozumie, dlaczego praca wolna jest wydajniejsza od przymusowej, ☐ rozumie, że o jakości wykonanej przez nas pracy decyduje nasz stosunek do niej, ☐ rozumie, że wykonując jakieś zajęcie, musimy mieć zdolności i umiejętności niezbędne do jej 	<p>1.2 1.2 3.4 3.4 3.4 3.4</p>	<p>A B B B B</p>	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ rozumie terminy: <i>niewolnik, poddaństwo, dochód narodowy,</i> ☐ potrafi wskazać historyczne przykłady pracy przymusowej, ☐ potrafi wskazać czynniki, które wpływają na wysokość zarobków, ☐ potrafi wskazać czynniki wpływające na poziom życia obywateli każdego kraju, ☐ potrafi uzasadnić konieczność inwestowania części dochodu narodowego w budowę i unowocześnienie zakładów przemysłowych, budowę 	<p>1.2 3.2 3.2 3.2 3.4</p>	<p>B D D D D</p>

	<p>2. Nie każdy może być szefem.</p> <p>3. Jaka praca, taka płaca?</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kwalifikacje a wysokość zarobków, ▪ wydajność pracy a wysokość zarobków, ▪ warunki wydajności pracy (motywacja i kwalifikacje pracowników, nowoczesne technologie). 	<p>wykonywania,</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ rozumie, jakie są koszty inwestowania, ☐ rozumie, dlaczego inwestycje są konieczne, ☐ potrafi wyjaśnić, w jakim celu podejmujemy pracę. 	3.4	B	dróg i autostrad.			
			3.4	C				
56.	<p>Pieniądz</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <p>1. Po co nam pieniądze?</p> <p>2. Od muszelki do karty.</p> <p>3. Wspólna europejska waluta – euro.</p> <p>4. Sztuka wydawania pieniędzy.</p>	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, że w krajach UE obowiązuje ta sama waluta – euro, ☐ rozumie terminy: <i>pieniądz, monety, banknoty, bilon, karty płatnicze, kredyt, euro,</i> ☐ potrafi wyjaśnić, dlaczego stosuje się pieniądze, ☐ potrafi dokonać analizy wybranego problemu, ☐ potrafi formułować argumenty, ☐ potrafi wskazać na mapie kraje, w których obowiązuje euro. 	5.1	A	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, że w przeszłości funkcję pieniądza spełniały różne przedmioty, ☐ rozumie terminy: <i>handel wymienny, czeki,</i> ☐ rozumie, dlaczego monety zostały wyparte przez banknoty, ☐ rozumie, dlaczego obecnie wiele osób posługuje się kartami płatniczymi. 	5.1	A	
			1.2	B			1.2	B B
			3.4	C			3.2	B
			3.4	C			3.4	
			3.4	D				
			1.4	C				
57.	<p>Pieniądz</p> <p><i>Zagadnienia</i></p>	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wie, że stosunek do pieniądza był różny w 	5.1	A	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozumie terminy: <i>konsumpcja, prestiż,</i> 	1.2	B	

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kiedy korzystać z kredytu? 2. Funkcje pieniądza. 3. Mnożymy nasze pieniądze. 	<p>różnych epokach i środowiskach,</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ rozumie terminy: <i>pieniądz, kredyt</i>, ☐ potrafi formułować argumenty, ☐ potrafi dokonać analizy postawionego problemu, ☐ potrafi dokonać analizy tekstu na podstawie zamieszczonych pytań. 	1.2	B C	– potrafi wymienić funkcje pieniądza.	3.2	D
			3.2	C			
			3.4	C			
			1.4				
58.	<p>Reklama</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Po co nam reklama? 2. Reklama – szkodliwa, czy pożyteczna? 3. Miliony na reklamę – po co? 	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, w jakim celu producenci stosują reklamę, ☐ wie, że obietnice formułowane w reklamach nie zawsze są prawdą, ☐ wie, że promocje, nagrody, konkursy, niespodzianki są również formą reklamy, ☐ rozumie terminy: <i>reklama, informacja, promocja</i>, ☐ rozumie różnicę między reklamą a informacją, ☐ rozumie, że dokonując zakupów, należy kierować się zdrowym rozsądkiem, ☐ potrafi w tekstach reklamowych wskazać informacje, ☐ potrafi formułować argumenty. 	5.1	A A	– wie, że istnieją ograniczenia w stosowaniu reklamy.	3.4	A
			5.1	A			
			3.4	B B			
			1.2	B			
			3.4	C C			
			3.4				
			1.4				
			3.4				

59.	<p>Lekcja ostatnia... trochę przecząca temu, czego się dotychczas nauczyliście</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kiedy mówić „nie”? 2. Konformizm. 3. Jak odmawiać? 	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ wie, w jakich sytuacjach ma prawo odmówić spełnienia czyjejs prośby lub polecenia, ☐ rozumie terminy: <i>konformizm, autorytet,</i> ☐ potrafi dokonać analizy tekstu na podstawie zamieszczonych pytań, ☐ potrafi uzasadnić swój sąd. 	5.1 1.2 1.4 3.4	A B C C	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ potrafi wyjaśnić, dlaczego ludzie przyjmują niekiedy postawy konformistyczne ☐ potrafi napisać dialog na zadany temat. 	3.4 2.3	D C
60.	<p>Powtórzenie i utrwalenie wiadomości (lekcje 53–59)</p> <p><i>Zagadnienia</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja Narodów Zjednoczonych: <ul style="list-style-type: none"> ▪ kiedy i po co powstała, ▪ jaką działalność prowadzi obecnie. 2. Unia Europejska: <ul style="list-style-type: none"> ▪ jak powstawała, ▪ struktura i organizacja UE, ▪ Polska w UE. 3. Praca: <ul style="list-style-type: none"> ▪ jakie miała znaczenie w dziejach ludzkości, ▪ dlaczego ludzie podejmują pracę, ▪ czemu praca wolna jest bardziej wydajna 	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ zna nazwy: Organizacja Narodów Zjednoczonych, Unia Europejska, ☐ wie, jakie są zadania ONZ, ☐ wie, że w 2004 r. Polska i dziewięć innych krajów wstąpiło do UE, ☐ wie, że do wykonywania każdego zawodu, funkcji należy mieć odpowiednie predyspozycje i umiejętności, ☐ wie, jakie czynniki decydują o wysokości zarobków, ☐ wie, że w różnych środowiskach istnieje różny stosunek do gromadzenia i wydawania pieniędzy, ☐ wie, w jakim celu producenci stosują reklamę, ☐ rozumie terminy: 	1.2 1.2 1.2 5.1 5.1 5.1 5.1 5.1 1.2	A A A A A A A B	<p>Po lekcji uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ zna nazwy: Parlament Europejski, Komisja Europejska, ☐ rozumie terminy: <i>integracja, dochód narodowy,</i> ☐ rozumie, dlaczego podejmuje się działania mające na celu integrację państw europejskich, ☐ rozumie znaczenie pracy w dziejach ludzkości, ☐ rozumie różnicę między predyspozycjami a umiejętnościami, ☐ potrafi omówić udział Polski w ONZ, ☐ potrafi przedstawić zasady udziału Polski w UE. 	1.2 1.2 5.1 3.2 3.4 3.4 3.4	A B B B B D D

	<p>od przymusowej,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ co to znaczy mieć predyspozycje do wykonywania jakiegoś zawodu, ▪ jakie są skutki bezrobocia, ▪ od czego zależą zarobki. <p>4. Pieniądze:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ po co wymyślono pieniądze, ▪ w jakich celach ludzie wykorzystują pieniądze. <p>5. Reklama:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ czemu służy, ▪ czym różni się od informacji. <p>6. Jak mówić „nie”?</p>	<p><i>suwerenność, praca wolna, praca przymusowa, predyspozycje, kwalifikacje, wydajność, bezrobocie, pieniądz, euro, złotówka, informacja, konformizm,</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ rozumie znaczenie pracy w życiu człowieka, ☐ rozumie różnicę między reklamą, a informacją, ☐ potrafi sprawnie odnajdować informacje w podręczniku i w swoim zeszycie przedmiotowym, ☐ potrafi wskazać na mapie kraje należące do Unii Europejskiej, ☐ potrafi wymienić przyczyny, dla których ludzie podejmują pracę, ☐ potrafi wskazać psychiczne i społeczne skutki bezrobocia, ☐ potrafi podać funkcje, jakie może spełniać pieniądz, ☐ potrafi formułować argumenty. 	<p>3.2</p> <p>3.4</p> <p>4.1</p> <p>3.1</p> <p>3.2</p> <p>3.4</p> <p>3.4</p> <p>3.4</p>	<p>B</p> <p>B</p> <p>C</p> <p>C</p> <p>C</p> <p>D</p> <p>D</p> <p>C</p>			
--	---	---	---	---	--	--	--